

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Låt ditt ansikte lysa.

Diakoni och teologi för babysång i kyrkorummet, belyst av anknytningsteori.

Gunnel Johansson Rø

Veileder

Professor Heid Leganger-Krogstad

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved

Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen

Det teologiske menighetsfakultet, 2014, vår.

AVH501: Masteravhandling (30 ECTS)

Master i Diakoni

FÖRORD	1
1 INLEDNING	2
1.1 Introduktion	2
1.2 Problembeskrivning	3
1.3 Fokusområde, avgränsning och problemställningar	6
2 METOD	8
2.1.1 Val av metod	8
2.1.2 Metod och urval	9
2.1.3 Innehåll i observationsguiden	10
2.1.4 Genomförande av observationerna	10
2.1.5 Innehåll i intervjuguiderna till diakon/babysångledare och föräldrar	11
2.1.6 Genomförande av intervjuerna med diakon/babysångledare	12
2.1.7 Genomförande av intervjuer med föräldrar	12
2.1.8 Källkritik	13
2.1.9 Validitet	13
2.2 Hermeneutik	14
2.2.1 Egen förförståelse	15
3 TEORIDEL	17
3.1 Babysång	17
3.1.1 Översikt över babysång och dess motsvarigheter	17
3.1.2 Babysång och diakoni, bibelteologisk grund	19
3.1.3 Babysång i ljuset av diakonidefinitionen	20
3.1.4 Babysång i kyrkorummet, helighet och symboler	22
3.2 Anknytningsteori	24
3.2.1 Vad är anknytningsteori?	24
3.2.2 Anknytningsteoris framväxt	25
3.2.3 Olika relevanta perspektiv utifrån anknytningsteori i förhållande till babysång	26
3.2.3.1 Tre anknytningsmönster	26
3.2.3.2 Anknytningsrelationens kännetecken	27
3.2.3.3 Faktorer som samverkar med och påverkar anknytningen	27
3.2.3.4 Anknytningsteori och föräldraskap	28
3.2.3.5 Fyra dimensioner av mammans lyhördhet	29
3.2.4 Musik, sång och anknytning	30
3.2.5 Anknytningsteori och andlighet	32
4 ANALYS - OCH TOLKNINGSDEL	34
4.1 Analys och tolkningskategorier	34
4.1.1 Diakonala perspektiv och handlingar	34
4.1.2 Innehåll och samhandling i babysång	35
4.1.3 Anknytningsbeteende	35
4.1.4 Omvårdnadsbeteende som svar på anknytningsbeteende	35

4.1.5	Möjliga anknytningshinder	35
4.2	Observation i Kyrka A	36
4.3	Analys och tolkning av observation och intervju med diakon Kyrka A	40
4.3.1	Diakonala perspektiv och handlingar	40
4.3.2	Innehåll och samhandling i babysång	42
4.3.3	Anknytningsbeteende	43
4.3.4	Omvårdnadsbeteende som svar på anknytningsbeteende	43
4.3.5	Möjliga anknytningshinder	44
4.4	Observation i Kyrka B	45
4.5	Analys och tolkning av observation och intervju med diakon Kyrka B	49
4.5.1	Diakonala perspektiv och handlingar	49
4.5.2	Innehåll och samhandling i babysång	51
4.5.3	Anknytningsbeteende	52
4.5.4	Omvårdnadsbeteende som svar på anknytningsbeteende	52
4.5.5	Möjliga anknytningshinder	52
4.6	Analys och tolkning av intervjuerna med föräldrarna	54
4.6.1	Diakonala perspektiv och handlingar	54
4.6.2	Innehåll och samhandling i babysång	55
4.6.3	Anknytningsbeteende	56
4.6.4	Omvårdnadsbeteende som svar på anknytningsbeteende	57
4.6.5	Anknytningshinder	57
5	SAMMANFATTANDE ANALYS, TOLKNING OCH KONKLUSION	59
5.1	Bibelteologiskt grundad diakonal hållning, där evangeliet visas i konkret handling utan särskilt många ord.	59
5.2	Tydligt genomtänkt och pedagogiskt sammansatt babysångprogram.	60
5.3	Att babysången hålles i kyrkorummet.	60
5.4	Att stärka föräldern i sin roll.	61
5.5	Diakonen som babysångledare.	64
6	DISKUSSION OCH SLUTSATS	66
7	LITTERATUR	69
8	BILAGOR	72

FÖRORD

Jag önskar att rikta ett stort tack till de personer som medverkat i denna studie. Utan er hade studien inte varit möjlig.

Jag vill tacka min handledare professor Heid Leganger-Krogstad för värdefulla synpunkter och råd samt för gott bildspråk som hjälpt mig att förstå och sätta in mitt arbete i ett större sammanhang.

Ett stort tack till min familj som varit ett stort stöd och hela tiden trott att avhandlingen skulle materialiseras och därmed bli en realitet.

Det har varit ett privilegium att få arbeta med teman som engagerar mig så mycket som babysång, diakoni och anknytning.

1 INLEDNING

1.1 INTRODUKTION

Babysång är en sammansatt verksamhet som utmanar diakonin som ett multidimensionellt kunskapsområde i förhållande till teologi, omsorg och ansvar för medmänniskan.

Kunskapsområdet handlar bland annat om barnens behov av anknytning och föräldrarnas behov för livshjälp och utveckling av en ny roll i vardagen som förälder, samt behovet för livstolkning. Hur kommer det till uttryck i babysång och vilken potential ligger i diakonins samhandling med föräldrar och barn inom det multidimensionella område som diakonin utgör?

I definitionen av diakoni ligger omsorgsaspekten och därmed utvecklingsaspekterna för den enskilde i samhandling med andra centralt. Forskningsredskap och verktyg för att förstå området bättre kan hämtas ur psykologin och i den här avhandlingen kommer anknytningsteori att användas. I en diakonal ansats blir psykologisk kunskap nödvändig i tillägg till pedagogisk kunskap

Kyrkorummet definieras som ett heligt rum. Gud bor i kyrkorummet och vänder sig till oss och ger oss sin välsignelse. Att se hur det kommer till uttryck i babysång och dess praktiska utövande, samt vad det betyder för babysångens innehåll och dynamik att den sker i kyrkorummet blir av stor vikt.

Det är spännande att göra observationer och undersöka tänkande omkring babysång som en verksamhet för att främja evangeliet. Det är också intressant att se hur diakonin som multidimensionellt kunskapsområde kan klinga med i kyrkorummet och om det präglar verksamheten som ett uttryck för evangeliets verklighet.

En grundläggande tanke i diakonalt utövande är att ge evangeliet utan krav på att få något tillbaka. Detta kommer till uttryck i Jesu ord ”..ge som gåva vad ni har fått som gåva (Matt 10:8b). Hur kommer detta till uttryck i babysång där barnen är suveräna men mottagande subjekt?

1.2 PROBLEMBESKRIVNING

Detta är en kvalitativ studie om babysångledarnas arbete och om föräldrarna och barnen som användare av babysång. Fokus är på innehållet i babysången, på de diakonala perspektiv och handlingar som kommer till uttryck, samt på hur anknytningen mellan föräldrar och barn kan stärkas. En annan viktig aspekt i studien är bibelteologisk grund för babysång som tydliggörs via Jesu ord om barnets ställning och värde och vidare kyrkorummets betydelse, uppbyggnad, struktur, symboler och uttryck.

Babysång kan stärka utveckling och lärande och när den hålles i kyrkorummet, även ge möjlighet att lära känna och vara nära Gud som skapare och livgivare. Babysången har blivit en fast aktivitet i många kyrkor och har setts som en del av trosuppläringen. ”Kyrkan har alltid önskat att samarbeta med familj och faddrar för att lära barnet att be och använda sig av Guds ord och herrens nattvard, som det står i den norska kyrkans dopsliturgi” (Holdø 2010, s 20).

Mitt perspektiv är inte babysång som trosuppläring, utan som diakoni. Det har inte skrivits något ur den vinkeln förut och jag menar att babysång med fördel kan belysas med diakonala teologiska perspektiv och att den kan ses som ett gott funderat diakonalt utövande i praktiken. Jag anser behovet stort för en diakonalt grundad forskning som kan möta och förstå mer av föräldrar och barns behov under den sårbara första livsfasen för barnet. Jag ser att användande av psykologisk kunskap i det sammanhanget blir nödvändig. Valet att koppla anknytningsteori till babysång ligger nära till hands. Den förklarar den första tidens utveckling av förhållandet mellan barn och föräldrar som ligger till grund för den personliga utvecklingen hos barnet och dess implikationer fram till vuxen ålder. Parallellt med den personliga utvecklingen säger anknytningsteorin också något om det som ligger till grund för utvecklingen av relationen till Gud. Att bli förälder är en utmaning som ställer stora krav på föräldern på gott och ont. Babysångledarens roll och ansvar blir aktualiserad i samband med babysång. Det är förhållandevis lite forskning utförd på området som helhet och det finns ingen empirisk forskning på babysång i förhållande till diakoni. Behovet av sådan forskning blir tydlig när vi säger oss vilja vara en öppen och tjänande kyrka som välkomnar föräldrar till babysång och även av det faktum att föräldrar uppsöker babysång i stor grad och därmed ger oss tillit.

I babysang är musiken och rytmiken viktig i kommunikationen mellan barnen och de som finns i barnets omgivning. Barnet har redan i moderns mage hört ljudet av mammans röst, och blivit rytmiskt gungad av hennes rörelser. Forskning på det späda barnet visar dess musikaliska kapacitet. Barn kan redan vid fem månaders ålder skilja mellan näralliggande toner. De kan skilja mellan olika ljud och är mycket känsliga för tonhöjder, samt hur rytmer är organiserade i fraser (Young 2003). Young menar att barn har stort utbyte av att musicera samman med personer som de står känslomässigt nära, när musikaktiviteten är knuten till spontana, vardagliga och vanliga lekar. Spontan lek som fokuserar på rytm och rörelse, spännande ljud och fraseringar där ögonkontakt och kroppskontakt med den vuxne står centralt, ger bättre kognitiv och språklig utveckling och mer socialt kompetenta barn (Ibid).

Föräldrarna upplever glädje i samspelet med barnet och får möjlighet att lära sig nya sånger och möter andra vuxna i samma situation. Men de kan också ha behov för vägledning och viss bearbetning av tema som har att göra med det att ha blivit förälder. I tillägg till undran och förundran över den stora gåvan barnet är, kan en viss osäkerhet och sårbarhet inför uppgiften göra sig gällande; Räcker jag till, gör jag det goda, är min föräldraförmåga tillräcklig?

Maria Ruud Møller och Ingunn Katarina Hoel Bjorå (2010) fann i sin studie att mammor, i synnerhet förstagångsmammor, verkar på något sätt oförberedda för de fysiska och psykologiska förändringar som är följderna av att få barn. De upplever osäkerhet, känner oro för att inte räcka till och det verkar som om de saknar en del kunskap (Møller, Bjorå 2010). Lars Smith (2014) påtalar också att föräldrar känner sig otrygga som omsorgspersoner och att många söker hjälp. De går på nätet och finner råd i populärpressens artiklar och i en mängd böcker som riktar sig till småbarnsföräldrar. Otryggheten bottnar enligt Smith i att förstagångsföräldrar blivit äldre och därmed är mer etablerade och försiktiga. De är vana att planlägga och att utmaningen med att ta ting som de kommer blir större ju äldre man blir. En annan faktor som Smith påpekar är att vi i dag verkar ha ett behov av att jämföra oss med andra och att vi vill vara perfekta. En tredje faktor är den popularisering av forskningens resultat som sprids i alla medier, där forskningens innehåll tas ut ur sin rätta kontext (Smith 2014). Mängder av information är tillgänglig, men det betyder nödvändigtvis inte att föräldrarna känner sig säkrare i hur de skall vara och handla gentemot sitt barn. Det verkar tvärt om öka känslan av osäkerhet (Giddens 1990). Föräldern blir hänvisad till att själv

bestämma vem och vad som går att lita på och på vilket sätt man skall handla i förhållande till barnet (Beck, Beck-Gernsheim 2002).

Många föräldrar uttrycker att de inte får sina sociala behov tillfredsställda när de går hemma med sitt spädbarn och att behovet av att möta andra vuxna är stort. Tobias Samuelsson (2012) skriver i sin forskningsrapport att majoriteten av de intervjuade föräldrarna i Sverige deltar i organiserade babyaktiviteter 2-3 gånger i veckan, sammanlagt 2 till 3 timmar. Flera av föräldrarna deltar i babyaktiviteter arrangerade av kyrkan. Många av aktiviteterna tenderade att besökas mindre över tid men de verksamheter som den absoluta majoriteten fortsätter att gå till är öppna förskolan och babysång i kyrkan. Båda aktiviteterna är gratis. På babyaktiviteterna är samtalen ofta på en tämligen ytlig nivå om kläder, mat, bilbarnstolar och barnvagnar och inte så mycket om hur man som förälder mår eller handskas med sin nya roll som förälder. Trots detta upplevde föräldrarna att verksamheterna utgjorde ett emotionellt stöd (Samuelsson 2002).

Samtal på babyaktiviteter informerar således inte bara föräldrarna hur de bättre ska hantera sitt föräldraskap, dessa samtal normaliserar även de tvivel och negativa känslor och upplevelser föräldrarna många gånger tror att de är ensamma om att ha och det i sig fungerar lugnande (Samuelsson 2002, sid.25).

Aktiviteterna var också en god hjälp för föräldern för att aktivera barnet under en del av dagen. Samuelsson noterar att av föräldrarna som besökte babysång i kyrkan, sa sig bara en av de intervjuade föräldrarna ha intresse för religion (Samuelsson 2002).

Vi ser inte särskilt många med invandrarbakgrund på babysången vilket också belyses av Samuelsson som både i sin egen och i kollegors forskning sett att personer från andra kulturer som inte behärskar språket besöker babyaktiviteter i liten utsträckning (Enell 2007; Hylander 2006; Samuelsson 2002).

Ett besök på caféet är också vanligt för att få träffa andra vuxna och det finns en utbredd cafékultur hos föräldrarna. Några mammor har berättat för mig att det kan bli många timmar varje dag på café. Barnet sover i vagnen och ligger i vagnen förutom den tid de befinner sig i famnen, exempelvis när de får mat. Kanske är det hämmande för motorisk utveckling att inte få tid för att ligga på golvet och utveckla rörelsefärdigheter under den vakna tiden och kan det finnas en koppling till att barn generellt lär sig gå senare.

Kvinnor blir mammor senare än förr och föder generellt färre barn, det gäller i ännu större grad i storstäder. I Oslo är medelåldern för förstföderskor ca 30 år (Folkehelseinstituttet

2013). Det innebär att kvinnorna i stor utsträckning utbildat sig och arbetat flera år innan de blir mammor och motsvarande gäller för papporna. Många definierar sig via sitt yrke och sin profession och är vana att använda pengar och tid på sig själva och att göra det som passar dem bäst på sin fritid. Många är inflyttare i storstaden och har inte alltid nära familj i grannskapet till stöd och identifikation i föräldrarollen. Familjen har vertikalisierats och mötesplatserna mellan generationerna är få och kunskapen överlämnas i liten grad mellan generationerna. Det innebär att de nyblivna föräldrarna inte alltid är förberedda på den stora omställning och ibland uppoffring som det innebär att få ett spädbarn som kräver mycket tid och omsorg. De är i en helt ny situation och föräldrarna upplever att de blir ensamma i sin roll och att de mister kontroll.

1.3 FOKUSOMRÅDE, AVGRÄNSNING OCH PROBLEMSTÄLLNINGAR

Den norske kirkes definition av diakoni står i fokus i avhandlingen: ”Diakoni är kyrkans omsorgstjänst. Den är evangeliet i handling och uttrycks genom kärlek till nästan, inkluderande gemenskap, värn om skaparverket och kamp för rättfärdighet” (Kirkerådet 2008 s. 9, egen översättning).

Avhandlingen fokuserar på babysång som en del av kyrkans diakonala uppdrag. Teologiskt kan babysång begrundas i det Jesus säger när lärjungarna ville visa bort de små barnen: ”Låt barnen vara, och hindra dem inte från att komma hit till mig! Himmelriket tillhör sådana som de. Och han lade händerna på dem” (Matt. 19:14-15a). Jesus säger vidare: ”Sannerligen, vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig” (Matt. 25:40). Att Gud omsluter allt och alla blir tydligt med orden: ” han är ju inte långt borta från någon enda av oss. Ty i honom är det som vi lever, rör oss och är till” (Apg. 17: 27b- 28a). Diakonen som tar emot barnen tar emot både Gud och Kristus vilket gör babysång till en helig handling i Gud i samspel med varandra, där vi samtidigt möter Gud och den andre.

I babysång är det vanligt att välsignelsen sjungs som avslutning. Välsignelsen ord, ”Herren vände sitt ansikte till dig och ger dig frid,” bjuder kan hända på parallella processer. Gud vänder sig till människan och ger henne frid och trygghet. Barnet påkallar föräldrarnas uppmärksamhet och föräldrarnas ansikte vänds mot barnet för att se, avläsa och ge adekvat behovstillfredsställelse, lugn och trygghet.

Att höra till, att vara hänvärd mot, är centrala tankegångar som ligger till grund i mitt fokusområde.

Jag kommer att använda mig av anknytningsteori, en central och erkänd psykologisk utvecklingsteori. Teorin är utvecklad av Bowlby och Ainsworth och handlar om hur anknytningen formas mellan barnet och tidiga omsorgspersoner, om hur trygg anknytning respektive otrygg anknytning grundläggs. Vidare hur kvaliteten på anknytningen i tidiga barnaår och senare i livet ligger till grund för hur människan förhåller sig till närhet, beskydd och omsorg på den ena sidan och självständighet och egen styrka och egna möjligheter på den andra. (Broberg et al. 2006). Anknytningsteorin ger också tankar om hur gudsrelationen utvecklas vid sidan av anknytningssystemet till föräldrarna och att den mognar och utvecklas i takt med anknytningsutvecklingen (Broberg et al.2013, s.335)

Det finns många sätt att arbeta med temat anknytning mellan spädbarn och föräldrar i en diakonal kontext. Fokus i avhandlingen kommer att vara på hur diakonala perspektiv och handlingar visar sig inom babysång där diakonen är babysångledare, samt på föräldrarnas upplevelser av babysång. Jag ser närmare på babysång som hålles i kyrkorummet och är nyfiken på vilken inverkan kyrkorummet kan ha på babysången. Vidare kopplar jag samhandlingen under babysången med anknytningsteorins perspektiv.

Problemställningarna för min avhandling är:

Vilka diakonala perspektiv och handlingar kommer till uttryck i babysång?

Hur kan innehållet, samhandlingen och de diakonala handlingarna som ingår i babysång vara med på att stärka anknytningen från barn till förälder, samt stärka förälderns svar på barnets anknytningsbeteende i form av omvårdnadshandlingar?

2 METOD

2.1.1 Val av metod

I min studie önskar jag förstå dynamiken och samspelet i babysånggrupper, se närmare på de meningsbärande elementen bakom detta, vidare att tolka och förstå deltagarnas upplevelser, samt att observera samspelet mellan ledare, barn och föräldrar. Det menar jag låter sig bäst göra med hjälp av kvalitativ metod.

Kvalitativ metod fokuserar på egenskaper hos fenomenen som man vill undersöka (Repstad, 2007 s. 16). Texttolkning är vanlig inom kvalitativ metod. Observationer och intervjuer blir till text när de transkriberas och det är texten som utgör grunden för tolkningsprocessen och analysen.

För att svara på frågeställningarna valde jag deltagande observation av babysångssituationen och semistrukturerad intervju till babysångsledare och föräldrar. Detta innebär också en metodtriangulering vilket innebär att data från flera metoder exempelvis både observation och intervju används för att få bredare underlag för resultaten (Bryman 2012 s.392-393).

Intervju och observation ligger nära varandra metodiskt och involverar alla våra sinnen. Resultatet av observationen kan vara tillfällig, en bild av hur det var just då. Möjligheten att ställa frågor i tillägg till observationerna kan ge värdefull kunskap och observationerna i sig kan ge upphov till frågor till intervjuerna. När vi observerar skall vi påverka situationen så lite som möjligt och när vi intervjuar är det forskaren själv som skapar situationen. Målet med den kvalitativa intervjun är att få fram intervjupersonens egna upplevelser och beskrivningar av dem (Dalland, 2007).

Dalland påpekar att observationen kan påvisa tillfälligheter. Som observatör på ett sedan förut känt fält som i tillägg är ett utprövat program, kommer eventuella tillfälligheter och anpassningar av programmet att tydligt framträda och därmed kunna diskuteras (Ibid).

Jag använder abduktiv ansats som innebär en växelverkan mellan induktiv och deduktiv ansats som inleds induktivt där området beskrivs och förstås av forskaren. Vidare utökas kunskapen med hjälp av deduktion där teoretiska förutsättningar förvärvas. Det sker på så sätt en dialog mellan det teoretiska perspektivet, observationerna och svaren från respondenterna.

Forskningen är processinriktad och teori och det empiriska tillämpningsområdet har justerats efter hur det empiriska underlaget visat vägen (Patel & Davidsson 2003 s. 24).

2.1.2 Metod och urval

Diakonens roll som babysångledare kom tidigt i fokus eftersom jag har tankar om att babysång emanerar ut från diakonalt tänkande och praxis. Jag valde därför diakonerna som också är babysångledare som informanter. Det utgjorde en begränsning av urvalet och jag företog en kartläggning av kyrkorna i Oslo där babysången leds av diakoner.

Ett annat urvalskriterium var att babysången hålles i kyrkorummet eftersom det är en spännande arena för att förtolka fenomen teologiskt diakonalt. Kyrkorummet är en helig plats där mötet mellan Gud och människa sker. Detta begränsade ytterligare antal möjliga enheter för undersökningen.

Miljön är relativt liten i Oslo och via samtal med initierade personer kom jag fram till vad som kan betecknas som ”best practice”, alltså enheter där möjligheten att få fullödiga svar på mina frågeställningar sannolikt är stora (Bhatta 2006 s. 53). Av de möjliga diakonerna ringde jag två som båda svarade ja till att delta i studien. Båda fick; Informationsblad (Bil.1) sänt på mail.

Jag utförde observationer av diakonerna och helheten i situationen under babysången och gjorde intervjuer av babysångledarna i anslutning till observationerna.

Vidare valde jag att intervjua fyra föräldrar, två från varje kyrka. Urvalet skedde via att jag innan babysången hade presenterat mig kort om vem jag var och varför jag var där, att jag skrev en masteravhandling om babysång samt att jag vid den påföljande lunchen skulle komma att fråga föräldrarna om frivillig medverkan vid intervju. Föräldrarna som kunde tänka sig att medverka fick; Informationsblad (Bil.2). Två föräldrar från var av kyrkorna ringdes upp. I kyrka A tackade två föräldrar ja och jag intervjuade den första, den andra tackade senare nej och en annan förälder inkallades och intervjuades. I kyrka B tackade de två första ja och intervjuades de två påföljande dagarna.

2.1.3 Innehåll i observationsguiden

Jag förberedde en kvalitativ observation med en observationsguide med några punkter som stöd och med tomma fält emellan för att lätt kunna skriva ned stödanteckningar. Intressanta områden för observation är; att få en helhetsförståelse av det som observeras, att se på relationer och samspel, att se på de processer personerna befinner sig i samt vara medveten om sin egen roll som observatör (Dalland 2007). Kvalitativa metoder präglas av forskarens personlighet exempelvis det sätt på vilket forskaren uppnår kontakt med andra. Forskaren har tankar om det som skall undersökas och även till dels om utfallet. ”Ved å være seg bevisst den forforståelsen vi bringer med oss, vil det være lettere å skille den fra de nye inntrykkene vi møter”(Dalland 2007 s. 95)

Observationsguidens punkter var tänkta som en hjälp att ge riktning, men inte stänga för mångfalden av intryck i observationssituationen. (Bil 3)

2.1.4 Genomförande av observationerna

Jag definierade min roll som deltagande observatör på ett fält som jag känner gott. Jag observerade ett babysångprogram som är tämligen lika från gång till gång och som är logiskt uppbyggt. Jag valde att skugga ledaren och följa både formell och informell dialog.

I båda kyrkorna kom jag en halv timma innan föräldrarna skulle komma och småpratade med babysångledarna och följde dem i förberedelserna inför babysången. Jag hörde med dem om de hade fått min mail med information om observationen och intervjun som del i min masteravhandling och om de hade några frågor. Vi samtalade om hur jag skulle presenteras för föräldrarna och hur min närvaro rent praktiskt skulle vara. Babysångledarna kokade kaffe och te samt förberedde lunchen och dukade innan de öppnade dörrarna och föräldrar och barn började komma in i kyrkan. I den ena kyrkan (A) låg köket i direkt anslutning till kyrkorummet och i den andra (B) i källarplanet vid kontoren under kyrkan. Vidare gjorde de iordning platsen i kyrkan där babysången skulle vara med mjuka mattor på golvet.

När föräldrar och barn kom satt jag diskret för mig själv vid sidan i kyrkan och när babysångledarna startade babysången presenterades jag med namn, funktion och jag förklarade kort varför jag var där. Sedan satt jag som en i ringen och observerade och skrev

korta stödanteckningar under tiden. Jag sjöng med i sångerna, stod och satt och gjorde rörelserna och upplevde mig inte som ett främmande element, snarare att föräldrarna inlemmade mig som en medlem i gruppen. Repstad varnar för forskningseffekten vid korttidsobservation av små grupper, men säger samtidigt; ”Hvis du virker høflig, fornuftig, interessert, og ikke provoserende, likegyldig, arrogant, kynisk eller altfor fomlete, vil mange bli smigret over å være av interesse for vitenskapelig observasjon” (Repstad 2007, s. 50). Efter sångstunden kom flera föräldrar till mig och pratade med intresse om ämnet för min masteravhandling och flera uttryckte önskan om att få läsa den när den är klar. Repstad säger; ” Man er aldri utelukkende forsker i forhold til aktørene, og aktørene er aldri bare forskningsobjekter. Det er mennesker som opptrer i kontakt med hverandre, ikke roller” (Ibid, s. 51).

Efter lunchen satte jag mig till sidan i kyrkorummet medan babysångledaren plockade bort mattor och dukade av och skrev ned tankar och observationer på observationsguiden och fyllde i observationer som tidigare nedtecknats som stödord till fulla och förståeliga meningar. Detta upprepade jag senare på dagen när jag kommit hem, för att säkra tillräckligt tjocka beskrivningar.

2.1.5 Innehåll i intervjuguiderna till diakon/babysångledare och föräldrar

Jag förberedde intervjuguiden till diakon /babysångledare med semistrukturerade frågor med en öppen plan för intervjun där tema som jag önskade beskriva var nedskrivna. Frågorna ställdes sedan i den ordning som samtalet ledde till och inte alltid i den ordning jag skrivit ned dem på förhand (Repstad 2007, s. 78).

Frågorna grundades i avhandlingens frågeställningar samt i observationsfynd. Jag använde mig av norska ord när skillnaden till de svenska orden var stor så det blev tydligt vad jag frågade efter. (Bil. 4)

Samma förfarande som ovan beskrivet företogs vid förberedelse an innehåll i intervjuguiden till föräldrar. (Bil. 5)

2.1.6 Genomförande av intervjuerna med diakon/babysångledare

Intervjuerna avtalades per telefon och skedde på respektives arbetsplats i ett ostört rum med stängd dörr och utan insyn.

Jag startade intervjuerna med att ta upp och tydliggöra att allt material kommer att behandlas konfidentiellt. Vi talade om att kyrkomiljön i Oslo är liten och att trots ansträngningar att förhindra avslöjande av person och plats finns risken att någon känner igen och båda babysångledarna visade förståelse och acceptans för det. För att stärka personvärnet berättade jag att intervjupersonerna kallades babysångledare A respektive B och att vid studiens slut skall alla bandupptagningar raderas.

Så berättade jag om att min intervjuguide hade ett antal förberedda frågor och att intervjun gärna fick ta formen av ett samtal, att guiden var flexibel med möjlighet för följdfrågor.

Det kvalitative intervjuet skal være helhetsorientert, men samtidig saksorientert. Et fleksibelt og ledig intervju er ikke det samme som en uforberedt samtale. Tvert om krever et godt intervju at man på forhand tenker grundig igjennom hvilke temaer man vil ta opp” (Repstad 2007 s. 79).

Jag förhörde mig också om det var godtagbart att jag tog upp samtalet på band och efter jakande svar placerades bandupptagaren på bordet mellan oss och sattes på.

Intervjuguiden visade sig vara flexibel nog och användes i sin helhet med följdfrågor till båda intervjupersonerna. Jag ställde frågor och följdfrågor till dess att intervjupersonen och jag var eniga om att ämnet var uttömt. Innan vi avslutade frågade jag om det var något mer som intervjupersonen önskade att tillägga på någon punkt eller som inte hade behandlats och som var viktigt att ta upp, efter att svaret på detta var klart avslutades intervjuerna.

2.1.7 Genomförande av intervjuer med föräldrar

Intervjuerna avtalades per telefon och skedde i ett ostört rum med stängd dörr och utan insyn. Den ena föräldrintervjun i kyrka A hölls i samma rum i kyrkan där babysångledaren hade intervjuats och den andra i ett rum på en näraliggande bo- och behandlingsenhet pga. platsbrist i kyrkan.

Båda föräldrintervjuerna i kyrka B hölls i samma rum där intervjun med babysångledare B hade hållits. Repstad (2007) poängterar att det goda samtalet har störst möjlighet att bli lyckat om intervjun hålls på en neutral och ostörd plats och att man skall informera både skriftligt och muntligt om hur anonymiteten säkras (Repstad, s. 86-87).

Förälder A 1 är man och kom ensam utan barn, föräldrarna A 2, B 1 och B 2 är kvinnor och hade alla med sina barn på intervjuerna.

Vid intervjuerna med föräldrarna följdes samma procedur som vid intervjuerna med diakonerna.

2.1.8 Källkritik

Urvalet är inte tillfälligt, mina urvalskriterier om att babysångledaren skulle vara diakon och att babysången skulle vara i kyrkorummet blev styrande, vilket styrkte möjligheten att få bred kunskap bakom svaren och placerade studien i det diakonala kunskapsfältet. Best practice är något som jag tror men inte kan belägga, men mötet med de båda diakonerna gav stor kunskap och insikt och visade att de noga tänkt igenom sitt arbete med babysång. När fältet är välkänt finns risk för tunnelseende. Reflektion omkring data blir därför extra nödvändig. Data redovisas tematiskt. Observationerna har vidgat bilden och samman med intervjuerna skapat tolkbara helheter.

Studien ger exempel och resultaten är inte i första hand tänkta att generalisera utifrån. De går inte att säga något bastant om babysång i Oslo eller nationellt utifrån dem. Däremot menar jag att resultaten och särskilt de bibelteologiska perspektiven och resonemangen om anknytning och babysångens diakonala möjligheter går att använda som ett bredare svar än att bara gälla i de båda babysånggrupperna som ingår i studien.

2.1.9 Validitet

Observationerna och intervjuerna med de två babysångledarna och de fyra föräldrarna gav en stor mängd information som belyser mina frågeställningar och även en del information som inte är användbar med tanke på frågeställningarnas begränsning. Varje intervju blev en helhet

och utifrån de frågor jag ställde kunde jag se en viss måttnad i svaren inom varje intervju. Intervjusvaren har både likheter och olikheter, men likheterna överväger. Observationsdata gav mig möjlighet att undra över fenomen i babysången samman med diakonerna och föräldrarna i intervjuerna. Jag menar att jag har undersökt det som jag ger mig ut för att undersöka och att de empiriska undersökningarna rent faktiskt kastar ljus över problemställningarna som jag har önskat att belysa (Repstad, 2007 s.134).

Metodtriangulering via observation och intervju som använts har gett ett bredare datagrundlag och ett säkrare underlag för tolkning av föreliggande empiriska data (Ibid. s.29).

2.2 HERMENEUTIK

Mitt projekt placeras inom hermeneutisk tradition via sin intention att förstå innehåll och samhandling i babysång. Ordet hermeneutik kommer från grekiskans hermeneuein och betyder tolkningskonst, förståelselära (Lübcke 1988 s. 227). Den tidigaste användningen kom från tolkning av bibeltexter och klassiska antika texter. På 1900-talet utvecklas hermeneutiken först hos Heidegger och sedan hos Gadamer och fick en vidare betydelse där allt vårt vetande bygger på en förförståelse som uttrycks i en tolkning av det vi vet något om. Människan befinner sig i förståelsesituationer som hon i en historisk process kan vidga och förändra (Lübcke 1987).

Ricoeur lägger till att människan objektiverar via att hon tar avstånd från sig själv och uttrycker sig i ett yttre sammanhang. För att förstå sig själv måste människan gå omvägen om det yttre sammanhanget av de kulturella och sociala sammanhangen som hon lever i. Språket förmedlar (médiation) vår existens, vårt vara-i-världen. Både subjektet självt och världen visar sig via språket. Ricoeur betecknar sin metod som en reflexion över subjektet förmedlat genom hela universumet av tecken. Denna konkreta förmedlade förståelse måste tolkas (Grøn s.385-386).

Ett viktigt begrepp inom hermeneutiken är den hermeneutiska cirkeln som i den tidiga hermeneutiken innebar förhållandet mellan meningsshellhet och meningsdel hos en text och utvidgas senare med begreppet meningshorisontmot inom vilken delen skall tolkas (Ibid).

Nyare hermeneutik förutsätter att man kan tolka och förstå mänsklig existens via språket och att mänskliga handlingar och livsytringar och spåren av dem kan tolkas på samma sätt som

texter. Den hermeneutiska cirkeln benämns oftare som den hermeneutiska spiralen där det inte finns någon bestämd början eller slut för tolkningen. Tolkningen befinner sig i ständig rörelse där forskarens förförståelse, förhållandet mellan helhet och del, ny tolkning och förståelse ständigt utvecklas som ett uttryck för det genuint mänskliga (Patel och Davidson, 1991, s.25-27).

När hermeneutisk metod används i forskning i dag ställs stora krav till transparens vad gäller processen som lett till resultaten och resultatens trovärdighet. Det är också mycket viktigt att tydligt beskriva ”blicken som ser.” För att öka intern reliabilitet kan metodtriangulering göras. Man kan också vara flera forskare som bedömer insamlade data utifrån vissa kriterier för att se om resultaten blir de liknande. Man kan här få lågt, mellan eller högt sammanfall (Bryman 2012 s.392-393).

2.2.1 Egen förförståelse

Jag skall i några korta ordalag ge en del av den förförståelse som bildar grundlag för mitt sätt att se på världen och i det här fallet på det synsätt som utgör ett grundlag för min forskning. Som student och psykiatrisk sjuksköterska på 70-80-talet skaffade jag mig kunskap och förståelse för människan och de mänskliga uttrycken. Jag kom i kontakt med den psykodynamiska skolbildningen och såg den som ett viktigt komplement och till dels en motkraft mot de starka psyko-biologiska strömningar som var förhärskande inom psykiatrin. I ett starkt reduktionistiskt och repressivt system med begränsad insyn skulle alla de olika psykiatriska patienterna helas med hjälp av mediciner och andra behandlingsmetoder som riktade sig mot deras kroppar. Individens, personligheten hos den enskilde var inte väsentlig. Rätt diagnos och medicinsk behandling skulle ges till patienten oavsett vem han eller hon var. Överläkarens ord; ”Prata på du bara, men kom ihåg att det är mina mediciner som skall bota patienten” kan stå som symbol för tankeströmningen. Jag sökte kunskap i filosofi och psykologi och fann där tankar om helhet, om respekt för att den andre går att förstå som hel mänsklig varelse och att tolkning av den andres mening och synsätt var väsentligt för mig som sjuksköterska/medvandrare.

Jag blev tidigt intresserad av utvecklingspsykologi och har fördjupat mig inom dess olika grenar sedan dess. Som lektor inom sjuksköterskeutbildning har jag undervisat i ämnet och prövat att hjälpa studenter att förstå och tillämpa dess principer inom omvårdnadsämnet.

Mänsklig utveckling i tidiga år i form av anknytningsteori är en del av min förståelsehorisont när jag möter små barn och deras föräldrar. Trygg och god anknytning ger så många möjligheter för ett gott liv och motsatsen kan tillsammans med andra olyckliga omständigheter leda till livsproblematik som ger psykisk ohälsa, vilket är en del av mitt livsprojekt att förebygga.

Jag strävar efter att se människor omkring mig som subjekt, som hela och odelbara individer, med ett omätligt värde, skapade i Guds bild.

I den här avhandlingen utmanas jag att se på kulturen som föräldrar med små barn i storstad lever i, i förhållande till kulturen med kulturspecifika tecken som babysången i kyrkorummet inbjuder till.

Ett sociokulturellt perspektiv har jag också haft med mig in i studiet vilket uttrycker att språket en bas för lärandet om oss själva och om vår omvärld och betydelsen av interaktion poängteras (Vygotskij 1999). Kunskandet om verkligheten och lekens fantasi relaterade till varandra behövs för att barn ska utvecklas och få ett lustfyllt lärande (Vygotskij 1995). Huvudtanken för att nå kunskap och lära är att det sker i samhandling och till det använder vi artefakter, kulturellt utvecklade redskap, både intellektuella som språk och fysiska redskap (Witteck 2004: 78-79).

3 TEORIDEL

3.1 BABYSÅNG

Jag kommer i huvudsak att beskriva babysång så som vi känner den i Den norske kirkes regi. Under rubriken; Översikt över var babysång och dess motsvarigheter, finns också beskrivningar av olika babysångaktiviteter och musikkurser för föräldrar med spädbarn.

Babysang er vanligvis et tiltak for foreldre og barn i alderen 0-1 år i halvannen til to timer om formiddagen. Hovedinnholdet er sang, rim og regler, lek og dans med barna etter et lokalt bestemt program som gjentas fra gang til gang. Samværet avsluttes vanligvis med litt mat og uformell prat. (Leganger- Krogstad 2007, s. 129 i Jonsen Elisabeth Tveito).

3.1.1 Översikt över babysång och dess motsvarigheter

Babysång och musikkurser för föräldrar med spädbarn finns i många länder. I tysk- och engelskspråkiga länder är det vanligt med kommersiella kurser som riktas mot föräldrar med extra lång ledighet och god ekonomi. Dussintals av firmor erbjuder sina musikkurser på internet (Gudmundsdottir och Gudmundsdottir, 2010, s. 300). Babysång startade i England 2009 med material översatt från Frelsesarmeen (Engøy Solberg, 2011). I Italien finns motsvarande kurser på konstcenter, i Grekland i anslutning till högre utbildning för specialister på tidig barndom och i New York i kommunbaserade sociala jämställdhetsprogram.

I Skandinavien är det vanligt med musikkurser för föräldrar med spädbarn i musikskolans regi. På Island startades musikkurser för föräldrar med barn 2003 när en Isländsk metod ”Tonagull” introducerades. Tonagull-kurserna leds av musikspecialister för att uppmuntra musikaliskt föräldraskap med hjälp av sång och musik. Kurserna är kommersiella och intresset för dem ökar för varje år. Liknande kurser finns på privata musikskolor i Reykjavik. Babysalmesång efter Dansk modell var det första gratiserbjudandet som kom våren 2009 i Isländska kyrkan (Gudmundsdottir och Gudmundsdottir, 2010, s. 300-301).

I Sverige startades babysång 1988 av församlingsmusiker Marie Rindborg och barn-och ungdomspastor Eva Reitner i Norrmalmskyrkan tillhörande Svenska Baptistsamfundet i Stockholm. De samarbetade med Frikyrkliga studieförbundet numera Bilda. Svenska

baptistsamfundets ungdomsförbund med musikkonsulent och pastor Gudrun Mellegård var också tidigt med i arbetet med babysång (Lasse Vallmoss, muntlig källa). Reitner har 2006 har givit ut en kursbok; *Lära för att leda barnmusik*.

Frälsningsarmén i Sverige startade babysång 1992 efter ide från Norrmalmskyrkan i Stockholm. Ewa Nordenberg var en av grundarna. Babysång anammades i många kyrkliga samfund och har sedan spridits över hela landet. Nordenberg, tillsammans med Margaretha Ivarsson var med och utbildade initiativtagarna till babysång i Frelsesarmeen i Norge (Nordenberg, muntlig källa). I dag kan man också finna babysång på programmet till Svenska kyrkan i utlandet runt om i världen.

Musikk fra livets begynnelse, är en professionell organisation som ger support till musiklärare samt ökar kvalitén på utbildning för lärare som skall arbeta med spädbarns/småbarnssång. De startade kurser i babysång 1990 och menar att professionella musiker skall leda spädbarns/småbarnssång (Stehouwer 1995). De har en önskan om att vara ett alternativ till kommersiell barnkultur och lyfter fram det norska kulturarvet med dess gamla sånger, rim och ramsor (Leganger-Krogstad (2007 s. 130).

Frelsesarmeen i Norge startade babysång 1995 och har från början lagt vikt vid det diakonala innehållet. Ruth Engøy Solberg säger att babysång skall förmedla en positiv bild av Gud som gör att vi verkligen förstår att Gud bryr sig om oss i alla livets situationer. Många tror inte att Gud är kärlek och väljer därför bort Gud ur sina liv. Människor har behov av att bygga nätverk med andra i samma livssituation och att kyrkans roll är att vara närvarande och relevant i folks liv. Hon säger att babysång är en plats där man både lär något och får en gemenskap och att grundtanken vilar på Psaltaren 139 där det står att Gud har älskat oss sedan vi formades i vår mors mage och att kärleken vi får är obetingad (Engøy Solberg, 2011 s, 10). Leganger-Krogstad (2007) påpekar att Frälsningsarméns babysång är präglad av deras teologiska utgångspunkt och att det inte är någon barndopsteologi i deras koncept (Leganger-Krogstad 2007).

Babysång är nu en mycket populär aktivitet inom Den norske kirke och finns över hela landet med störst utbud i Oslo-regionen. Materialet från Frelsesarmeen anses relevant och används flitigt i babysångsaktiviteterna även utanför Frelsesarmeen. IKO forlag gav i 2010 ut boken; *Gynge lite grann*, tillsammans med en CD med 39 sånger som valts ut med tanke på kyrkans babysångarbete, som också kan användas i hemmen.

3.1.2 Babysång och diakoni, bibelteologisk grund

Grundläggande, ömsesidig respekt för varandras värde är ett fundament i diakonin. Det gäller alla människor, oavsett ålder och andra förhållanden. Vi är skapade i Guds bild och till att tjäna varandra som medmänniskor. Diakonidefinitionen som tidigare beskrivits är här central.

Diakoni handlar om att se den andres livssituation i ljus av Jesu fråga; Vad kan jag göra för dig? Ena gången är det den andre som behöver hjälp, den andra gången är det jag. Med den grundläggande diakonala inställningen blir förhållandet jämbördig och inte uppifrån och ned.

Barnet är en egen individ, ett suveränt subjekt i Guds ögon på lik linje med den vuxne och skall mötas diakonalt på samma sätt. Men det späda barnet är också i förhållande till sin förälder i en tvåsamhet som inte kan delas och i babysången möter vi barnet både via föräldern och på ett mera direkt sätt.

Diakonalt förstått är kyrkan tjänande, den skall visa gästfrihet och vara inkluderande i vår gemenskap. Diakoni är mer än en aktivitet som människor väljer att delta i motiverat av utmaningar i samhället och samtidigt eller av kristen tro. Diakoni är en dimension av det att vara kyrka och den formas av det uppdrag som Gud har givit kyrkan i världen och ger den därmed sin identitet. Kyrkan kan därmed inte vara utan diakoni och diakonin kan inte vara utan kyrkan (Nordstokke, 2011, s.154).

I bibliskt perspektiv är diakoni en integrerad del av Guds handlande med mänskligheten. Gud visar sin goda vilja för människor i konkret handling, hos Gud är ord och handling ett. I paradiset samtalar Gud med människan och ger henne allt hon behöver. När paradiset stängs på grund av människans olydnad fortsätter Gud att tala och vårda sig om människan. Gud visar sig som Fadern som har omsorg för sina barn, som Herden som för sina får i bet och som Läkaren som helar. När Sonen i inkarnationens under kommer in i världen är det i sig inget nytt som sker, det är samma goda, gudomliga vilja som visar sig i Kristi ord och handlingar. Även hos Kristus är ord och handling ett. Kristus är inte bara predikanten, han är också diakonen. I honom verkar Faderns kraft och han är på samma sätt som fadern Läkaren och Herden. I Kristus verkar gudskärleken och via kärlekshandlingar, som att bota och hela, så återställer Jesus den ordning som Fadern ville skulle råda i skapelsen. När Jesus lämnar sina lärjungar lovar han dem att han skall sända den Helige ande till deras hjälp. Den Helige ande skall i fortsättningen göra det som Jesus gjorde; läka, upprätta, förlåta, stödja, trösta. Andens verksamhet skiljer sig inte från faderns eller sonens verksamhet. På samma sätt som

treenigheten verkar i skapelsen så verkar den i Kyrkan. På samma sätt som Guds ord verkade i skapelsen så verkar det via Jesus och via Anden in i hans Kyrka, det är samma helande som det hela tiden rör sig om och därmed kan vi säga att diakonin är en del av Kyrkans väsen (Lindström, 1997, s.68-69).

Vad innebär så diakoni i förhållande till förälder och barn med babysång som ram?

Med tanke på ovanstående diakoniteologi så kan Jesus ord och gärning ge oss strukturerande perspektiv. Jesus säger ”Låt barnen vara, och hindra dem inte från att komma hit till mig! Himmelriket tillhör sådana som de” (Matt 19:14) och ” ..om ni inte omvänder er och blir som barn kommer ni aldrig in i himmelriket” (Matt 18:3). Barnen ges egenvärde i skapelsen och Jesus använder barnet som en upphöjd modell att efterlikna. Detta förstärkes ytterligare i Jesu ord ” De som gör sig själva små som det här barnet är störst i himmelriket. Och den som i mitt namn tar emot ett sådant barn tar emot mig” (Matt 18.4-5) och ”Se till att ni inte föraktar någon enda av dessa små. Jag säger er att deras änglar i himmelen alltid ser min himmelske faders ansikte” (Matt 18:10). Tanken på att barnens änglar alltid ser Guds ansikte och därmed har direktkontakt med Gud kan teologiskt kopplas och begrundas med att barnen har sin rätta plats i kyrkorummet inför altaret på babysång. Sång och gemenskap i kyrkans kor kan teologiskt ses i relation till Matteusevangeliets beskrivelse av Jesu möte i templet på palmsöndagen där barnen förstår vem Jesus är och lovsjunger honom, deras röster lovar Gud: ”Barns och spenabarns rop har du gjort till en lovsång åt dig” (Matt 21:16).

3.1.3 Babysång i ljuset av diakonidefinitionen

Vi är skapade till gemenskap med varandra och många föräldrar upplever ett ökat behov att mötesplatser under tiden med föräldrapermission. På babysång etableras en sådan gemenskap och man möter kända och okända, gör något samman som alla kan vara med på utan förkunskaper. Många har de samma glädjeämnena och bekymren och en önskan om att möta andra. Här finns möjlighet att ge och ta, att dela tankar och att få spegla sig i andra och få stärka sin roll som förälder. Det krävs mod att gå in i ett nytt sammanhang som nybliven förälder och diakonens roll blir därför viktig som tillits- och trygghetsskapare, den som bygger relationer och inkluderar den som är allena och inte känner någon sedan förut. Diakonen har också möjlighet att skapa den goda dialogen som bygger på ömsesidighet och lika värde. Att babysången är gratis för alla är en god inkluderande gest av gästfrihet.

Babysång kan ge möjlighet att knyta band till människor i sin närmiljö. Den inkluderande gemenskapen kan också ge möjlighet att lära känna sin lokala kyrka och församlingsmedlemmarna där för att bli inkluderad i kyrkans gemenskap. Här finns möjlighet att få och att ge och att bara vara.

Evangeliet i handling gäller värn om skaparverket, kommer också till uttryck i babysång. Människan som skapad i Guds bild, oändligt värdefull och med rätt till skydd och värn från livets början till dess slut. Diakonen har möjlighet att understryka både vuxna och barns oändliga värde i ord och i handling med val av sånger, med att visa rörelser som uttrycker kärlek. Teologiskt sett kan diakonens agerande ses som ett uttryck för Guds välsignelse. Det späda barnet har ett särskilt behov för värn och skydd på alla sätt eftersom det annars inte skulle klara sig. Det utmanar oss särskilt. Basala behov är lätta att tala om men öppenhet vad gäller psykologiska och andliga behov som inte är så lätta att prata om kan vara viktiga i sammanhanget.

Evangeliet i handling vad gäller kamp för rättfärdighet är i en mening förbundet med värn om skaparverket men handlar också om att ställa sig vid sidan av den som är utsatt för orättfärdighet och kämpa samman och visa solidaritet med den som lider. Diakonens öppna blick för de enskilda personerna i babysånggruppen kan här vara avgörande för att ge möjlighet till en tid av solidarisk medvandring. Frälsningsarmén är goda förebilder vad gäller riktade babysånggrupper för mammor med särskilda behov, exempelvis i områden där språkproblem och eller barnfattigdom är utbredda. Det är viktigt att diakonen har en öppen dialog med föräldra- och barnhälsovården i närmiljön för att kunna se vad som kan vara kyrkans roll i ett sådant samarbete.

Menigheterna i Den norske kirke har en viktig roll som komplementär bidragsgivare av kyrkliga tjänster, däribland sociala samlingar där kontakt- och gemenskapsbyggande är centralt. Många av aktiviteterna är primärförebyggande och det gäller speciellt barn- och ungdomsarbetet. Att ha diakon i menigheten visar sig vara mycket viktigt vad gäller kontakt- och gemenskapsuppbyggande arbete (Angell, Schanche Selbekk 2005, s. 8-9).

Babysånggrupper kan ta till vara de perspektiven.

3.1.4 Babysång i kyrkorummet, helighet och symboler

Jag har valt att studera babysång som föregår i kyrkorummet och är därmed intresserad av dess möjliga betydelsepotential och önskar här redogöra för några möjliga aspekter av den.

Kyrkorummet är den plats där människor samlas för att tillbe Gud och därför kan man säga att Kyrkan är den plats där Gud och människor möts. Tanken om en helig plats går tillbaka till gammaltestamentlig tid. Första gången det nämns är när ”Noa byggde ett altare åt Herren”(1 Mos 8:20). Platsen som man byggde altare på var där Gud hade visat sig. I 1 Mos 12:7 b står det ” Abraham byggde där ett altare åt Herren, som hade uppenbarat sig för honom”. I 1 Mos 28:12-22 står berättelsen om Jakob och om hans dröm om trappan där änglarna gick upp och ned. När Jakob vaknade ur sin dröm sa han; ”Detta är en plats som väcker bävan, det måste vara Guds boning, här är himmelens port.” Jakob ger också platsen ett nytt namn och kallar den för Betel som betyder Guds hus. Platsen blir helig för att Gud uppenbarar sig där, heligheten har att göra med den gudomliga närvaron (Hvalvik, 2014:1, s.1).

I boken Om Heligheten, beskriver Wikström (1993) heligheten bland annat ur Rudolf Ottos och William James perspektiv. Otto talar om upplevelsen av det heliga som det numinösa, det upprinnliga. Han beskriver det heliga som tremendum et facinosum, där tremendum står för en darrning, en bävande respekt och facinosum som att man attraheras av det hemlighetsfulla annorlunda. Heligheten lämnar inte människan likgiltig, hon vill trots sin bävan återvända till dess mystiska storslagenhet. Det människan möter i heliga symboler kallar Otto för augustum, ett möte med den yttersta kraftkällan, att vara nära livets viktigaste energier som ger livgivande styrka, en överjordisk, tidlös kraft. James talar om det heliga som det utsägliga eller ospråkliga. Enligt honom kan heligheten paradoxalt nog både omtalas och inte omtalas (Wikström 1993, s.53-54).

Wikström (1993) benämner heligheten som;

...den kategori i människans yttre kulturella och inre subjektiva värld som förmedlar och upprätthåller erfarenheter av något som hon uppfattar som okränkbart, hemlighetsfullt och kraftladdat och som hon därför regelbundet återvänder till och skapar symboler och riter kring (Wikström 1993, s. 19).

Kyrkorummet utgör en betydelsesmättad ram med sin arkitektur, sin konst och symbolik kan ge ett lyft åt babysången. Här sker dopet och det sammanhang där dop och babysång kan tydliggöras i (Leganger-Krogstad 2007).

Kyrkobyggnaden har ett kroppsspråk som kommer till uttryck i landskapet eller stadsplanen där kyrkan möter himlen och är placerad på jorden i harmoni med omgivningen. I kyrkorummet kommer belysning, former, föremål symboler och bilder att vara med på att påverka människor som kommer dit både medvetet och omedvetet vad gäller gudssyn och människosyn. Kyrkorummet bör uttrycka det samma som evangeliet vilket gör oss hela; öppenhet, tillit, förlåtelse, befrielse återupprättelse och gemenskap (Sæther, 2005 s.1).

Babysången som föregår i kyrkorummet gör det oftast alldeles framför och nedanför altaret i den delen som är en symbolisk plats för nutiden i kontrast till ingångsparti och bänkrader som ligger i kyrkans dåtid. Absiden i fronten blir gärna blickfång och representerar symboliskt Guds goda framtid (Hvalvik, 2014: 3).

Kyrkan ligger vanligen i öst-västlig riktning med altaret mot soluppgången i öst mot Kristus och uppståndelsens morgon. Tornet vid ingången markerar världsaxeln, förbindelsen mellan himmel och jord och markerar också ett starkt försvarsverk mot de mörka krafterna och solnedgången i väst (Sæther, 2005). Kyrkan understryker evangeliets och Guds närvaro i världen. I babysång kan detta utnyttjas på följande sätt. Efter att alla gått fram till ljusgloben i koret tänds ett ljus på Kristusljuset för vart och ett av barnen. Koret symboliserar att himlen har kommit till jorden, där det sjunges och dansas. Avslutningen av babysången kan ske inför altaret, det heliga berget, där Gud uppenbarar sig.

Babysång knyter an till kyrkans dopspraxis. I masteravhandlingen; Dåpssamtalen mellan det hellige og alminnelige, skriver Cecilie Holdø (2008) att Den norske kirke har en unik möjlighet ett möta unga föräldrars andliga behov. Föräldrarna i hennes studie har själva satt ord på det som är viktigt för dem; att få uppleva närvaro av det heliga, få bekräftande av Guds omsorg, bli välsignade, känna trygghet, få uppleva att ta del i något vackert som ett gott minne, få ett dopljus som ger barnet del i Kristi ljus, få ta del av en tradition, få integrera barnet i kyrkan, i traditionen och i familjen. Vidare att få ta del i något annorlunda, heligt och transcendent. Människor söker det heliga i dag så som de alltid har gjort. Det religiösa livet i samhället är både sekulariserat och resakraliserat och människor söker det heliga där de är och när det passar dem i och utanför sig själva. Föräldrarna har behov av bekräftelse, av att bli involverade och berörda, ett behov av att uppleva helhet och mening. Här är kyrkans mångfaldiga språk, symbolbruk och berättartradition viktiga och kan vara modeller för vidare lärande i hem och församling (Holdø, s. 80-81).

Leganger-Krogstad (2011) säger: ”I en moderne opplevelsesorientert kultur, synes religion å bli sterkere sammenknyttet med estetiske opplevelser. Kulturen re-fortrylles. Religion oppstår på uventede steder” (Leganger-Krogstad 2011, s.196). Detta understryker Holdøs tankar ovan och vidgar horisonten och ger möjligheter för babysång i kyrkorummet som en öppnare för ett möte med det heliga och med kristen tro. I Babysång kan kyrkorummet öppnas som en helig plats och ge nya perspektiv och tolkningsmöjligheter på liv och tro.

3.2 ANKNYTNINGSTEORI

3.2.1 Vad är anknytningsteori?

I sin sammanfattning av rapporten; Att knyta livsviktiga band skriver Eva Norling Bergdahl;

Spädbarn är helt beroende av omhändertagande vuxna för såväl sina fysiska som sina psykiska behov och de uttrycker sig via kroppen, såväl uttryck av lust och välbefinnande som av olust och frustration kommuniceras med rörelser och med läten - joller, leende, skratt, skrik, gnyende. De vuxna svarar, tonar in genom att anpassa kroppsspråk och röstläge, vilket oftast sker automatiskt i mötet med spädbarn utan något medvetet beslut att göra så (Norling Bergdahl, 2007).

Anknytning betyder enligt Nationalencyklopedin att stå i förbindelse med någon större helhet och inom utvecklingspsykologin används begreppet i betydelsen av att något mindre och svagare hänger samman med något större och starkare, ett band mellan barnet och dess närmaste omvårdnadsperson. Teorin beskriver hur anknytningen utvecklas till mentala representationer hos barnet, inre arbetsmodeller om barnet självt, viktiga närstående och samspelet mellan dem. Anknytningsmönstren präglas in i barnets hjärna och därmed in i personlighetsutvecklingen och blir av betydelse i personens liv (Broberg et al. 2006, s.13). Barnets band till omvårdnadsgivaren är mycket kraftfullt, helt enkelt livsviktigt, både för fysisk och psykisk överlevnad. Bandet uppstår från början för att möta grundläggande psykologiska behov av kontakt, närhet, tröst, trygghet och affektreglering. Allt detta är nödvändigt för att vara ett själv och kunna leva i sin inre värld såväl som i sin yttre sociala värld (Halstensen, 2013).

I dag anses anknytningsteorin allmänt vara en av de viktigaste psykologiska teorierna när det gäller kunskapen om hur människor förhåller sig till närhet, beskydd, omsorg å ena sidan; och självständighet upptäckarglädje och betoning av egen styrka och förmåga å den andra (Broberg et al. 2006 s. 14).

Anknytning handlar om hur barn och vuxna utvecklar och bevarar förmågan att använda sig av vissa utvalda personer som källor till trygghet och beskydd när fara hotar. Spädbarnet

skriker utan medveten vilja att få något specifikt, föräldern finner ut vilket behov som skall tillgodoses och handlar därefter. Det är i det här samspelet, spädbarnet ger signaler och föräldern tolkar behov och tillfredsställer dem, som anknytningen utvecklas (Broberg et al. 2006, s.158).

3.2.2 Anknytningsteorins framväxt

De två mest grundläggande bidragen till anknytningsteorin får vi av John Bowlby (1907-1990) och Mary Ainsworth Salter (1913-1999). Bowlby visar hur barnet skapar en mental modell i vilken relationserfarenheterna till den närmaste omvårdnadspersonen systematiseras och ger grundlag för att anpassa sitt beteende i förhållande till omvårdnadspersonen så att det förhållandet blir så förutsägbart som möjligt. Modellen kan sedan användas när barnet möter andra människor och är med på att forma relationerna som barnet går in i (Bowlby 1980; Broberg et al. 2006). Bowlby kallade detta för ”inre arbetsmodeller”(Bowlby 1980). Anknytningserfarenheterna grundas alltså tidigt och anpassas via nya erfarenheter som individen gör genom sina relationer i livet. Anknytningsmönster som observeras hos barnet kan återfinnas hos den vuxna individen. Den inre arbetsmodellen är till stor del omedveten och konstrueras genom livet och byggs ut genom utvecklingen via nya erfarenheter och nya mentala färdigheter till mera avancerade inre arbetsmodeller (Broberg et al. 2006).

Ainsworth systematiserade dynamiken i barnets första relationserfarenheter. Hon beskrev anknytning som en trygg utgångspunkt för att uttrycka känslor och som anpassat beteende för att skydda sig mot svårigheter vid otrygghet (Broberg et al. 2006). Ainsworth (Salter) lanserade begreppet ”trygg bas” i sin doktorsavhandling skrev hon; ” när det saknas trygghet i familjen handikappas individen genom att inte ha en trygg bas att utgå ifrån” (Salter, 1940, s. 45). Ainsworth utförde en observationsstudie på mödrar och deras spädbarn som kallades främmandesituationen. Metoden går ut på att mamman och barnet observeras i ca. 20 minuter i en för dem okänd miljö som är ett trevligt möblerat rum med leksaker som passar små barn och plats till att både sitta och att leka. Barnet och föräldern är i rummet och efter en stund kommer en främmande person in i rummet. Under observationen lämnar föräldern rummet vid två tillfällen och hela observationen videoinspelas.

Det som avses är att se barnets balans mellan utforskande och trygghetssökande och barnets förmåga att använda sig av föräldern som en trygg bas att utgå ifrån för att utforska världen

och en säker hamn att återvända till när fara hotar. Ainsworth studerade barnets reaktion på utforskande av nya omgivningar, separation och återförening. Studierna visade att anknytningsmönster som barnet får via omvårdnaden från föräldern under sitt första år är observerbara under barnets andra år och i många fall kommer att prägla barnet genom hela barndomen. Metoden används i dag världen över inom den utvecklingspsykologiska forskningen.

3.2.3 Olika relevanta perspektiv utifrån anknytningsteori i förhållande till babysång

I en babysånggrupp kan en observant ledare se föräldrars relation och anknytning till barnen och i det följande kommer relevant teori i förhållande till detta att redovisas. Vidare följer teori om sång och musik som betydelsefulla redskap i anknytningen och slutligen några av anknytningsteorins förklaringar om anknytning och andlighet.

3.2.3.1 Tre anknytningsmönster

Ainsworths forskning visar tre tydligt åtskilda anknytningsmönster. En grupp utforskade rummet i liten grad, det samma gällde leksakerna. De såg till att ha närkontakt med mamman och när hon gick ut reagerade de kraftigt. När mamman kom tillbaka gav de skiftande kontakt exempelvis vid att sträcka fram armarna och samtidigt titta bort. Den gruppen kallade Ainsworth för ”otrygg ambivalent”. En grupp var oberörd av situationen, de utforskade rummet och leksakerna och reagerade inte när mamman gick ut. De visade inte heller någon särskild glädje när mamman kom tillbaka. Vid ytterligare undersökning av de här barnen visade det sig att de hade kroppsliga yttringar som ökad puls och svettning, ökad pupillstorlek, ökade halter av stresshormon. De såg lugna ut men det var bara på ytan, medan inre stress var tydligt märkbar. Anknytningsmönstret benämndes ”otrygg undvikande”. Den tredje gruppen som Ainsworth fann var både oroliga och nyfikna och så länge mamman var i rummet var hon en tillräckligt trygg bas för att barnet skulle våga utforska rummet. Barnet visade tydlig oro när mamman gick ut och lättnad och glädje då hon återkom. Barnen i den här gruppen hade trygghet nog för att visa vad de kände utan att anpassa sig för att vara mamman till lags. Anknytningen i den här gruppen betecknades som ”trygg” (Broberg et al.2006).

Ainsworth fann sålunda två otrygga anknytningsformer som är motsatser till varann. En där barnet prövar att få så mycket uppmärksamhet som möjligt och en där barnet undviker

uppmärksamhet. Båda anknytningsformerna provar dock att hantera en relation som inte ger tillräcklig upplevelse av trygghet och båda prövar att göra anknytningsrelationen mer förutsägbar än den är. Den trygga gruppens barn räknar med att mamma är där när de behöver henne och när kontakten är förutsägbar kan barnet uttrycka sitt behov av kontakt utan att behöva anpassa sig (Broberg et al.2006).

3.2.3.2 Anknytningsrelationens kännetecken

Bakom det som utspelar sig och kan observeras avtäckts relationen mellan föräldrar och barn. Anknytningsrelationen kännetecknas av:

Ett bestående band av känslomässig art mellan två parter där den anknutne söker vidmakthålla närhet till anknytningspersonen och använder vederbörande som en säker hamn vid hot, fara, oro, rädsla etc. och som trygg bas vid utforskande av omgivningen. Den anknutne upplever obehag vid ofrivillig separation och sorg vid permanent förlust av anknytningspersonen. Anknytningspersonen uppfattas som starkare och visare än den anknutne (Broberg et al 2013, s. 330).

3.2.3.3 Faktorer som samverkar med och påverkar anknytningen

Anknytning är en aspekt av barnets relation till föräldern. Föräldern skall också uppfostra, leka och lära och fylla många roller i förhållande till sitt barn. Barnet har flera anknytningspersoner i familjen utöver den personen som Bowlby kallade den primära omvårdnadspersonen och väljer kanske ett syskon som lekkamrat, men när fara hotar så är det den primära omvårdnadspersonen som påkallas. Om den primära omvårdnadspersonen inte är närvarande riktar sig anknytningsbeteendet mot den som finns i närheten även om barnet inte har en relation till den personen. Detta är ett evolutionärt utvecklat system för överlevnad. För att anknytning skall ske krävs tid, engagemang och kontinuitet i kontakten och enligt Bowlby har de flesta barn under sina första två levnadsår fått 3-5 anknytningsrelationer, vanligtvis i nära familj.

Bowlby menade att anknytningssystemet är en aspekt av människan som biopsykosocial varelse och att det kan kopplas samman men också särskiljas från andra viktiga system, som exempelvis omvårdnadssystemet där föräldern svarar på barnets behov av tröst, närhet och beskydd med att lyfta upp och småprata med barnet. Här ser man tydligt att relationen är ojämlig, föräldern ger och barnet får. Ett annat system som samarbetar med

anknytningssystemet är rädslosystemet med det urgamla kamp eller flykt-beteendet för överlevnad. Bowlby beskrev ytterligare ett system som han kallade sällskaplighet, d.v.s. alla yttryck för vänskaplighet, sympati och för att göra något samman med andra som riktar sig mot en vidare krets än anknytningspersonerna. Även det sistnämnda systemet samverkar med och kan avgränsas från anknytningssystemet. Om barnet är säker på att anknytningspersonens är tillgänglig så kan det vara mer sällskapligt. Om barnet skräms av något i omgivningen så aktiveras anknytningssystemet och barnet gör sin förälder uppmärksam på det. Bowlby och Ainsworth såg anknytning som ett normalt och hälsosamt beteende genom hela livet (Broberg et al. 2006).

3.2.3.4 Anknytningsteori och föräldraskap

Bowlby menade att föräldern har ett genetiskt förprogrammerat behov av att ge omvårdnad som hjälper barnet att överleva. Vuxna önskar att ta hand om sina barn och föräldraskap är en medfödd verksamhet. Han menade att föräldrabetendet har ”starka biologiska rötter” men hur beteendet ser ut för den enskilde föräldern beror på vad hon eller han har upplevt (Bowlby i Broberg et al. 2006 s. 197-198).

Det är förvånande lite forskning gjort inom det här området även fast man anser det vara mycket viktigt. De flesta studierna handlar om barnet och dess anknytning. Det finns en transaktionell aspekt i anknytningsteorin där den individuella utvecklingen är kontinuerlig genom livet och påverkas av samspelet mellan den enskilde och omgivningen vilket innebär att det är intressant att se på relationen förälder barn också i ett flergenerationsperspektiv. Den metod som huvudsakligen använts är anknytningsintervjun där man kan analysera föräldrarnas perspektiv och få den vuxnes värdering av minnen från barndomens anknytningserfarenhet (Broberg et al. 2006 s.199-200).

En förälder har många roller i tillägg till föräldrarollen, exempelvis barn till sina föräldrar, vän, arbetskamrat, hustru/make etc. Stern är av den uppfattningen att när man blir förälder sker en stor omstrukturering av personligheten och individen måste utveckla en ny personlighetsstruktur. Det sker enl. Stern speciellt hos kvinnan. De flesta mammor får en ny tideräkning och talar om före och efter barnets födelse, moderskapet ger en ny identitet och ett nytt sätt att se på världen omkring (Stern i Broberg 2006, s. 203). Den vuxne önskar oftast att behålla alla sina roller och identiteter och klarar oftast det på ett utmärkt sätt. Några roller kommer i bakgrunden för att senare återaktiveras, exempelvis roller i anknytning till arbetet.

Att vara flexibel i förhållande till sina roller och kunna anpassa sin omvårdnad i förhållande till det som är barnets behov och vara känslig i förhållande till hur barnets behov förändras, samt behålla sin känslighet för yttre omständigheter, kan sägas vara optimalt. Studierna har vanligen gjorts på mödrar eftersom de vanligen har primäransvaret under barnets första månader (Broberg et al. 2006).

I Ainsworths tidiga observationsstudier visade det sig tydligt att barnets primära anknytningsbeteende riktades mot den som i första hand tog hand om barnet, vanligtvis modern, men att pappor som engagerade sig också fick del av barnets anknytningsbeteende (Bowlby 1969).

Vi vet inte om kvinnors och mäns föräldraförmåga skiljer sig åt. Vi vet att kvinnor och mäns hjärnor har olikheter, men inte hur det påverkar förmågan att ge omvårdnad. Det finns forskningsstöd för att den sekundära vårdaren är viktig för andra aktiviteter som lek och problemlösning (Georg & Solomon i Broberg et al. 2006).

3.2.3.5 Fyra dimensioner av mammans lyhördhet

Ainsworth et al (1971) beskrev fyra dimensioner av den kvalitativa lyhördheten i mammans omvårdnad gentemot barnet som är betydelsefull för utvecklingen av en trygg anknytning.

1. *Lyhördhet kontra brist på lyhördhet* för barnets signaler och kommunikation. Mamman behöver vara beredd att tolka barnets signaler i situationen och kunna värdera vilket svar som är bäst för barnet i just den situationen. Lyhördheten innebär också att se när barnet behöver närhet och när det inte behöver det utan vill utforska på egen hand, samt att anpassa lagom mängd tröst och kontakt efter barnets behov.
2. *Acceptans kontra bortstötande*, en dimension som handlar om balans mellan positiva och negativa känslor för barnet. Barnet som sådant är fullt ut accepterat men olika sidor av det barnet gör kan uppskattas mer eller mindre.
3. *Samarbete kontra inblandning* handlar om förälderns förmåga att respektera barnets integritet och egna önskemål. Kompromisser och förhandlingslösningar och vägledning å ena sidan och föräldrabelut på den andra.
4. *Tillgänglighet kontra ignorans* handlar om förälderns förmåga att vara fysiskt och psykiskt närvarande i barnets vardag så att det lilla barnet inte behöver vänta på närhet och kroppskontakt och när barnet blir äldre kunna anpassa väntan till barnets förmåga.

Barnet behöver också veta att det finns i föräldrarnas sinne även då de inte är tillsammans (Broberg et al. 2006 s.215-216).

Ainsworth menade att om föräldern gett barnet en sammanhängande upplevelse av att föräldern är tillgänglig när det behövs så kan barnet utveckla en insikt om att den trygga basen är beständig och kan användas när den behövs (Ainsworth 1989).

3.2.4 Musik, sång och anknytning

I babysång används sång och musik. som pedagogiska verktyg. Sång och musik är grundläggande kulturella uttryck. Musik förekommer i alla kulturer som underhållning, som inslag i olika ritualer och för att skapa sociala band. Trots vår individualiserade tid användes de sånger, lekar, ramsor och danser som är en del av vårt kollektiva kulturarv, en skatt till hjälp för föräldrar i en ny och omvälvande livsfas. Musik, sång och rörelse har en kraftfull inverka på spädbarn och som vuxna har vi också med oss många musikminnen från vår egen barndom.

I förhållande till babysång och relationerna mellan barn och förälder blir det följande viktigt. Studier visar att mammans röst och dess ljud förmedlar närvaro och dialogen mor-barn kan sägas vara ursprunget till musiken i dess olika former (Dissanayake 2000 i Norling Bergdahl 2007).

Musik berör oss människor och har betydelse för mänsklig kommunikation. Musik kan lugna och trösta men också vitalisera och används för att reglera och påverka känslomässiga tillstånd. Vi sjunger vaggssånger för våra barn och det är stora överensstämmelser mellan vaggssånger i olika kulturer vad gäller melodi, rytm och tempo (Trehub et al. 1993 i Norling Bergdahl 2007).

Spädbarn föredrar att mamman sjunger framför att hon pratar barnanpassat. Sången har en lugnande effekt och kan minska barnets stress även rent fysiologiskt. Mätning av stresshormonet kortisol i barnens visade lägre halter vid sång än vid tal vilket indikerar att sång är omvårdande (Trehub 2003 i Norling Bergdahl 2007).

En viktig del av musik är rytm. Detta upplevde barnet redan i mammas mage via hennes hjärtljud och vaggande gång samt barnets eget rytmiska sugande och ger en tidig kunskap om hur barnet kan relatera till andra människor (Maiello, 2004 i Norling Bergdahl 2007).

Sångerna kan fungera som övergångsfenomen mellan mamma och barn och även verka reglerande på känslolägen. Dialogen främjar barnets utveckling om mamman anpassar sitt uttryck på ett sätt som fångar barnets uppmärksamhet och ger bekräftelse utifrån barnets känsloläge. Sångstunden har stor potential vad gäller att stärka anknytning. Den blir en ritualiserad form av samvaro där mamman kan närma sig och umgås med sitt barn. Mamman kan också använda sångstunden hemma för att understödja anknytning. Vissa sånger kan användas specifikt vad gäller textens innehåll, rytmik och intonation som svar på anknytningsbeteende. Sången hjälper mamman att vara närvarande i situationen och ge omvårdnadssvar på barnets behov av lugn och tröst. När mamman sjunger blir mimiken livligare och barnet ger motsvarande svar vilket leder till kommunikation och ömsesidig stimulering till kontakt. Sången aktiverar kroppen via andning, mimik, och rörelse etc. vilket i sin tur ger ökad samling och närvaro. Den kan också bereda väg för kroppskontakt som ger såväl glädje och vitalitet som lugn och harmoni (Norling Bergdahl 2007).

Kroppsrorelse, som att komma upp från golvet, att mamma ställer sig upp med barnet i famnen, att gå runt i ring, har en vitaliserande effekt på barnet. Barnets vakenhetsgrad ökar och det får nära kroppskontakt med sin mamma. Spädbarnet är tidigt nyfiket och intresserad av andra i sin närhet, särskilt andra barn, Spädbarnets imitation av mimik, gester, rörelser och ljud är viktig för lärande och sångstunden har rikliga möjligheter för både mammor och barn att via imitation lära detta. Hälsningssången där barnets namn nämns kan ha en stärkande effekt på självupplevelse och identitet för både barn och mammor. Barnets initiativ exempelvis en rörelse vid en viss sång kan också bekräftas av att sången sjungs (Ibid, 2007).

3.2.5 Anknytningsteori och andlighet

De senaste tjugo åren har anknytningsteori och forskning som utgår från den blivit mer tongivande inom den internationella religionspsykologiforskningen. Studierna utgår från tanken att Gud representerar en anknytningslik person och att individens upplevda gudsrelation är en anknytningslik relation (Broberg et al. 2013 s. 325). Följande perspektiv är också spännande i förhållande till babysång.

Studier visar att anknytningen utvecklas under de första levnadsåren och parallellt med den sker anknytningsutvecklingen i gudsrelationen. Spädbarnet kan inte förstå symboliskt tänkande utan uppvisar beteenden som leder till överlevnad och närhet. När anknytningen har utvecklats till ett partnerskap i förskoleåldern ökar barnets förmåga att tolerera längre separationer sannolikt för att barnet symboliskt kan representera anknytningspersonen utan att se vederbörande. Nu är barnet i stånd till att utveckla guds-representationer som de ritar eller beskriver med ord (Broberg et al. 2013 s. 336).

Det anknytningsmönster som individen har i sin inre arbetsmodell påverkar förhållandet till de relationer som redan är etablerade samt hur och i vilken grad individen söker relationer. Anknytningsforskare har med utgångspunkt i detta undersökt om relationen till föräldrar med den inre arbetsmodellen som individen har, också kan se hur relationen till Gud är och utvecklas. Frågor har ställts för att se om det är möjligt att spåra anknytningen till föräldrarna i individernas relation till Gud. Forskningen har gett belägg för två hypoteser. Den första kallas korrespondenshypotesen som innebär att det sker en överföring av trygghet från anknytningen till föräldrarna till anknytningen till Gud. Förväntningar som stammar från den inre arbetsmodellen som säger att jag är värd omvårdnad och kan förvänta det i relationer också gäller i förhållande till Gud. Eftersom mamma var lyhörd, kärleksfull och tillgänglig så kommer Gud också att vara det. Det verkar som om det är två samverkande komponenter i korrespondenshypotesen, en generaliserad förväntan om lyhördhet från föräldrarna som överförs till relationen med Gud och att föräldrarnas tro fungerar som modell. Tryggt anknutna personer tar i större grad över föräldrars tro och utvecklar den till sin egen. I de fall där föräldrarna inte var troende var resultatet motsatt, så att de med otrygg anknytning i större grad var troende än de som hade trygg anknytning. De tryggas religiositet är vanligen mer stabil än de otryggas (Broberg et al. 2013 s. 342-345).

Den andra hypotesen kallas kompensationshypotesen där gudsrelationen kompenserar för otryggheten i anknytningen till föräldrarna. Om barnets primära omsorgsgivare inte är

tillgänglig och stödjande riktar barnet vanligen sitt anknytningsbeteende till en annan person som får en surrogatfunktion (Broberg et al. 2013, Bowlby 1980). Personer som haft anknytningspersoner med liten grad av lyhördhet i sin omvårdnad kan ha en större benägenhet att exempelvis vända sig till Gud för att reglera anknytningsrelaterad stress. Om de här personerna blir aktivt troende sker det vanligen i anslutning till stressade livssituationer. Det visar sig också att plötsliga omvändelser är vanligast i den här gruppen och att deras tro är mera emotionellt baserad och därmed fluktuerande över tid med större religiös aktivitet vid stress (Broberg et al. 2013 s. 340-342).

4 ANALYS - OCH TOLKNINGSDEL

Här kommer jag att presentera observationerna i kyrkorna och intervjuerna med diakonerna/babysångledarna. Observation av baysång i kyrka A redovisas. Därefter analyseras intervju med diakon A och observation i kyrka A tillsammans som en helhet. Samma förfarande göres med data från Kyrka B.

Observationerna och intervjuerna av diakonerna kommer att analyseras och tolkas utifrån fem kategorier (se 4.1.1 och följande). De svarar mot avhandlingens frågeställningar och åskådliggörs via citat från intervjuerna.

De fyra föräldrantervjuerna analyseras och tolkas samlat utifrån motsvarande kategorier och åskådliggörande via citat. Avslutningsvis görs en sammanfattande analys och tolkning av resultaten.

4.1 ANALYS OCH TOLKNINGSKATEGORIER

Vid en första bearbetning av datamaterialet och i ljus av teorigenomgången, har jag sökt efter kategorier som kan strukturera analysarbetet och leda till svar på frågeställningarna. Nedanför presenteras kategorierna.

4.1.1 Diakonala perspektiv och handlingar

I den här kategorin ser jag efter beskrivningar av människan både barn och vuxna som oändligt värdefulla objekt och skapade i Guds bild. Vidare ser jag efter beskrivningar som kan knytas till nåden, att allt är gratis, samt den gudomliga kärlek som ger utan att få. Jag ser också efter beskrivningar och observationer som kan knytas till förmedling av Guds kärlek och välsignelse som visar sig i kärleken till nästan tankar om värn om skaparverket. Jag söker vidare efter beskrivningar och observationer som kan visa till kyrkan som helig plats, som gudstjänstplats, för ett möte med det heliga där Gud möter deltagarna, genom kyrkobyggnad och konst. Slutligen ser jag efter observationer som kan kopplas till gästfrihet och inkluderande handlingar som knyts till babysången som helhet.

4.1.2 Innehåll och samhandling i babysång

I den här kategorin ser jag efter sång, musik, rytm, samt användande av olika hjälpmedel för att förmedla sångernas budskap och deras potential för samhandling. Vidare ser jag efter samhandling mellan vuxna och barn. Jag ser också närmre på diakonens sätt att arbeta i stort och särskilt med tanke på hennes förmedling av evangeliet via sånger, ord och handling.

4.1.3 Anknytningsbeteende

Här ser jag efter alla barnets beteenden för att uppnå och förstärka anknytning till föräldern eller andra vuxna. Vilket innefattar kontaktat, behovstillfredsställelse och affektreglering.

4.1.4 Omvårdnadsbeteende som svar på anknytningsbeteende

Här ser jag efter föräldrarnas och andra vuxnas alla svar på barnets beteenden för att uppnå och förstärka anknytningen som innefattar föräldrakontakt, övrig behovstillfredsställelse och affektreglering. Vidare efter föräldrarnas svar på barnets anknytningsbeteende som av barnet kan uppfattas som trygg bas och säker hamn.

4.1.5 Möjliga anknytningshinder

Här ser jag efter föräldrarnas och andra vuxnas beteenden och handlingar som inte möter barnets behov för svar på sitt anknytningsbeteende dvs. kontaktbehov, övrig behovstillfredsställelse och affektreglering. Vidare efter element i föräldrarnas svar på barnets anknytningsbeteende som kan hindra etablerande av en trygg bas och säker hamn.

4.2 OBSERVATION I KYRKA A

Kyrka A:s babysång leds av en kvinnlig diakon med lång yrkesbakgrund både som pedagog och diakon. Hon leder ensam babysången var annan vecka.

Jag kommer i god tid och vi småpratar under tiden som Diakonen (hädanefter kallad A) kokar kaffe, gör våffelsmet och förbereder måltiden. Innan och samtidigt med att föräldrarna börjar komma lägger A ut mattor framför sidoaltaret som har en bild av en herde med ett lamm i famnen. I rummet finns stolar, bord, och piano. Köket ligger i direkt anslutning och väggen är öppen till kyrkorummet. Det finns ett kors och från ljuskronorna hänger det änglar som förskolebarnen har satt upp när de hade gudstjänst. Där finns också möjlighet att tända ljus som placeras i lådor med sand.

Jag sitter vid ett bord nära köket där jag har god utsikt över ingångspartiet, rummet och köket.

När föräldrar och barn börjar komma går A fram till var och en och hälsar välkommen, anvisar plats för vagnarna, visar var toaletterna finns, uppmärksammar vilka som är här för första gång och ropar ljudligt ”hej” till gamla bekanta. A småpratar med barn och föräldrar; ”så hyggelig da”, ”koselig å se dere igjen”, ”så søt da, smiler nesten”, ”dere må bare komme frem”.

Föräldrarna klär av sig och barnen. Några känner varandra och pratar, några sätter sig ned och ammar. Två är intensivt upptagna av mobiltelefonen. Några går till mattorna och en pappa hjälper A med att ta fram mattor; ”så fint att du kommer idag og å hjelper meg”. A spelar på pianot; Vi sätter oss i ringen och tar varann i hand. En pappa med barn står vid pianot och A sjunger och klappar i händerna, det ser ut som om hon spelar särskilt för det barnet.

Så tar A en runda för att hälsa på de nytilkomna, hämtar en plastback med mjukdjur och ställer den på mattorna där barn och föräldrar börjar samlas. Hon uppmanar alla att börja leka och säger; ”en bamse, en liten frosk, en lenke som skramler”.

A går småvisslande efter en låda med rytminstrument ställer också den på mattorna och uppmanar föräldrarna att använda instrumenten samman med barnen.

Föräldrar och barn kommer kontinuerligt och A går för att hälsa. Det myllrar och skramlar och småpratas, det formligen väller in folk. Mattorna är fulla och A uppmanar alla att flytta närmare varandra. Hon säger; ”Vi må trykke oss sammen, og jeg må gå til innkjøp av flere

matter". Det står en körtrappa formad som en båge vid mattorna och den blir också full av barn och föräldrar. Jag sätter mig där och antecknar diskret.

A placerar en stol i ringen, tar gitarren och säger; "Da venter vi til dere har satt dere. Kjempehyggelig, takk for sist! Hvilke var her sist? Hvilke er nye?" Alla sträcker upp händerna som svar på frågorna, det är ca 50/50 med någon övervikt på nya deltagare.

Alla är nu samlade och föräldrarna med de allra minsta barnen sitter på körtrappan. Fyra föräldrar är på väg in när sången startar och sammanlagt har 31 barn och 32 föräldrar kommit. Sju av föräldrarna är pappor. Tre deltagare är svenska och resten är norska.

A presenterar sig och säger; "Målet med babysang er at alle skal ha det hyggelig. Mammaene og pappaene skal ha det hyggelig for da har babyene det hyggelig. Lykkelige, de synger av glede!

Vi synger vanlige barnesanger. Vi har ikke noen ark, skall lage det sammen med to andre kirker men de er foreløpig ikke klare. Vi har med en gjest i dag? "

Jag presenterar mig och att jag skriver en masteravhandling om babysång kopplad till diakoni och psykologisk teori.

Inledningssången är; "Vi tar hverandres hender" och föräldrarna tar barnens händer på instruktion från A som spelar gitarr. Så följer en presentationsrunda där A ber alla att säga sitt och barnets namn. A upprepar alla namn och säger; "Hyggelig, velkommen". Så följer sångerna där alla sitter ned och gör rörelser till, antingen spontant eller efter instruktion från A. Kom la oss synge, vinke, sparke, danse, hoppe, spille, kose (alla sänker rösten). Några av föräldrarna hjälper barnen att göra de rörelser som sången indikerar. Bæ, bæ lilla lam sjungs, följd av Mikkell rev, Lille Petter edderkopp, Det bor en baker, och sedan Tummeltott, hvor er du. På den sången sjungs det om alla fingrarna i tur och ordning och händerna göms mellan versarna bakom ryggen. Så följer Ro din båt, Hjulene på bussen, Måne og sol och slutligen, Vi tar hverandres hender, båda versarna, med innehåll som säger att vi är vänner, att Gud är far till alla och med tack till Gud för jorden och alla människor, samt bönen om att Gud skall göra alla till en familj.

Under sångerna instruerar A de olika rörelserna med att beskriva dem med ord och hon uppmanar vid två tillfällen föräldrarna att använda rytminstrumenten. Hon visar hur man rör och hur hjulen går runt med att teckna i luften. Föräldrarna gör rörelserna med hjälp av barnens armar. Barnen skriker och A säger: "Gøy, det gjentar vi! "

A är mycket tydlig, närvarande och uppmärksam på barnen och föräldrarna. Hon använder blickkontakt och mimik aktivt och har focus och grepp om sångstunden trots en del kaos, barnskrik och föräldraprat. A använder ljudet av gitarren för att få uppmärksamhet och höjer aldrig rösten utan berättar om nästa sång och börjar spela direkt.

Under sångstunden sitter åtta barn på föräldrarnas knä vända från föräldern. Några glider ned och hämtas upp igen. Ett barn vrider sig aktivt mot föräldern och blir satt tillbaka vänd från föräldern. Flera av barnen får rytminstrument i händerna som föräldern sedan med hjälp av barnets arm skramlar med. Två barn kryper runt med föräldrarna efter sig. Fem barn ligger på mattorna med ögonkontakt med föräldern. Fem barn ligger på föräldrarnas ben med ansiktena vända mot föräldrarna och vaggas i takt med musiken. De följer med på föräldrarnas minspel. Ett barn kryper bort från mattorna och hämtas tillbaka av föräldern vid ett par tillfällen. Ett barn kryper bort till andra vuxna och tar aktivt kontakt med hjälp av mimik och ögonkontakt. Barnet kommer till mig, reser sig upp mot mitt ben, ler och gör pratliknande ljud. Ett barn sitter mitt i ringen och leker med ett skrammelinstrument. Tre barn ammas. Resten av barnen ligger på mage, kryper omkring, finner varandras händer, ben, griper tag i varandras kläder och tittar på varann. De kryper då och då tillbaka till föräldern, lyfts upp och gör några av rörelserna i sången tillsammans med föräldern.

Några av föräldrarna söker barnets blick aktivt, ler och introducerar sam-lek och sam-dans. Några föräldrar har neutrala ansiktsuttryck. Många sjunger med och några är tysta. Ett par mammor pratar med varandra under ca 10 minuter av sångstunden. Den ena ammar och den andra har sitt barn på ca 3 månader liggande på knäet, barnets ansikte är mestadels vänt åt sidan från mamman och hennes samtalspartner.

När sångstunden är över inviterar A till kaffe och våfflor a´ 25 kronor. Hon inviterar till barnens fest i kyrkan på söndag, att alla är välkomna. Alla som vill kan gå in i kyrkorummet och se på änglar och bilder som finns där. En präst tittar förbi och presenterar sig och hälsar välkommen till festen och säger att de kommer att bjuda på världens största marsipantårta.

Mammorna grupperar sig och pratar livligt. En mamma sitter för sig själv med sitt barn och mitt emot sitter paret med sitt barn och pratar sinsemellan. Mammans kroppsspråk är avvisande när jag pratar med henne. Hon sitter kvar länge, men kontaktar ingen. Några föräldrar sitter på mattorna och äter lunch medan barnen leker och kontaktar varandra. Två pappor sitter vid ett bord och uppmuntrar sina barn till kontakt; ”dere har jo sett hverandre før”. En pappa går efter sitt barn som hela tiden kryper sin väg.

Under lunchen avbryter A och säger att alla är välkomna till kyrkan och tillbaka till babysång. Om någon vill komma på en annan tidpunkt så är de välkomna. Om någon önskar att prata kan de göra det antingen med A och med någon av prästerna. I övrigt ordnar A med kaffe och hjälper föräldrarna till rätta. Hon småpratar och rör sig runt med en kopp kaffe så alla har en möjlighet att kontakta henne.

Jag hör med föräldrarna om de är villiga att vara med på intervju. Åtta samtycker, får informationsblad. Jag får namn, telefonnummer och mail för att kunna kontakta den inom några dagar. En av papporna säger kontant nej, men önskar lycka till. Flera av föräldrarna uttrycker glädje och nyfikenhet inför tema för avhandlingen.

Vid ett av långborden är fem mammor är i livligt samspråk. Mamman som sitter närmast berättar att hennes tre månaders baby äter var annan timma, även på natten, att hon inte får sova, samt att hon upplever att babyn inte blir mätt. Hon vågar inte fråga ”helsesøster” om start med välling, för svaret är troligen nej. Modersmjölkersättningen som finns är för tunn för skedmatning och barnet tar inte flaska. Vi ställer följdfrågor, lyssnar och ger stöd. Mamman gråter och säger att det lättar trycket att prata.

Samtalsämnena för övrigt är mat, sömn, motorisk utveckling, kläder till barnen, olika affärer som är bra och vad som är bäst att köpa på nätet. Barnen ammas och hålles i famnen. Några somnar och läggs i vagnen. De större barnen sitter i barnstolar och blir delvis matade och äter delvis själva. Barnen har ofta ögonkontakt med sina föräldrar. En del av dem gör ljud som liknar ord och föräldrarna svarar; ”Ja, nå var du blitt skikkelig sulten. Det var hyggelig å synge, ikke sant.” Ett barn gråter och vrider sig undan skeden och mamman säger, ”nei, det tar på med babysang, du er nok trett og ikke sulten”.

Pappan som tackade nej till intervju kommer och hämtar mig och vill att jag skall komma och hälsa på hans far som kommit för att ta en kopp kaffe.

Mamman med bekymret med maten till babyn kommer tillbaka och tackar för samtalet. Föräldrar och barn börjar klä på sig för att gå. Många av dem går förbi A och tackar för sig och några vinkar och ropar ”Ha de” över hela rummet och möts av A:s glada ”Velkommen igen.” Jag noterar att nästan hälften av vagnarna är vända så att barnen sitter/ligger med ansiktet vänt från föräldern. A plockar undan och några föräldrar hjälper till. Två mammor stannar kvar 25 minuter över tiden. De tar upp ämnen som rör deras identitet som mamma och svårigheter med sina olika roller.

4.3 ANALYS OCH TOLKNING AV OBSERVATION OCH INTERVJU MED DIAKON KYRKA A

Intervju med Diakon A skedde i direkt anslutning till observationen av babysång i kyrka A.

4.3.1 Diakonala perspektiv och handlingar

I början av intervjun säger Diakon A; ”.jeg synes det er veldig hyggelig og flott å få lov til å ha kirkedøra åpen og ønske velkommen inn til kirken”. Under observationen visade A den diakonala hållningen med kroppsspråk, hälsningsfraser och småvisslande och med att välkomna alla personligen vid dörren. A småpratade med och såg både föräldrar och barn. ”. viktig at alle får en sånn velkommen ...det ville jeg satt pris på hvis jeg kom.”

A ser att det är utmanande att vara ny i ett okänt sammanhang och påpekar att ”noen av pappaene som har kommet inn ikke riktig helt vet hvordan de skal forholde seg til alle disse mødrene”. Mammorna har lättare att prata om allt möjligt och att A brukar ha med sig dagens tidning, det är många, särskilt pappor men även några mammor som tittar i den och att andra gärna sätter sig bredvid ”det er veldig avslappende og ufarlig å sitte ved et menneske som sitter å blar i en avis”. Det var ovanligt många pappor med på babysång i kyrka A. Diakonens tillrättaläggande kan ha burit frukt. En bidragande orsak kan vara att A själv är ”guttemamma” och har ”litt erfaring fra egne barn”.

Allas enskilda värde understryks av att bli sedd, samtidigt som den inkluderande aspekten i gemenskapen blir tydlig. A tar upp att det ibland har ifrågasatts om babysång är en diakonal uppgift. Hon argumenterar för, med att det bortom det uppenbara, att man sjunger samman förmedlas en inbjudan, en öppen möjlighet till det goda samtalet som hon många gånger sett behov för. Hon säger att det är viktigt att avsätta tid;...”så langt jeg kan så setter jeg av den her dagen till babysang, til det som foregår før, under og etter, ja ikke minst etter.” Ibland dröjer sig någon kvar när andra har gått hem; ”Og da er jeg veldig oppmerksom og prater og er åpen for å lytte og høre uten å stille så veldig mange spørsmål. Det hender at en får en samtale som rett og slett er, jeg vet ikke om jeg skal si sjelesorg ...men på en måte så er det jo det.”

Om någon inte ser ut att ha det så gott eller verkar vara ensam prövar A att respektfullt närma sig och sätta sig ned med kaffekoppen hos den och inleda samtalet ”sånn litt ufarlig”. Hon

säger att det ibland: ”akkurat er den som blir igjen, og noen ganger er det den som jeg ser strever litt som er den første til å gå”.

Förutom att se och avsätta tid och göra sig tillgänglig diskuterar A vikten av att ha tänkt igenom vad det är man inviterar till och orden man använder. Sånger om Gud som skapare, som önskar och älskar alla är ett gott och sant budskap till alla som lever och stävar, men ”la alle barn i verden få det like godt som jeg” kan problematiseras. A menar att den Egner-sången är en del av vårt kulturarv och att den har sin plats i babysången, men att den gärna kan introduceras med några tankar. A säger: ”...at alle barn i verden har det ikke like godt. At vi har det ikke like godt bestandig, men at vi kan synge den her sangen sammen allikevel. Så kan vi tenke på noen vi kjenner som ikke har det godt og på den store vide verden og så kan vi tenke at her har vi det ganske godt.” Ett inkluderande perspektiv som öppnar för att kravet att vara vällyckad inte är en norm på babysång och att värn om skaparverket och kärleken till nästan kan bli tydlig i en sångstrof, när vi sätter ord på vår fundering runt den. A öppnar också till fundering på egen hand, att var och en kan associera och reflektera över sångtextens betydelse. Det ger tankar till hur föräldern kan använda sången, tillsammans med sitt barn, för att ta in ett vidare perspektiv på människan och världen och att inte stoppa vid mig och mitt.

Under babysången var A tillgänglig och uppmärksam och rörde sig runt och pratade med så många som möjligt. A menar att personligheten till babysångledaren färgar arbetet och att det kan göras på olika sätt, men säger samtidigt att; ”de må være hyggelige! ..og de må ha øynene for at nå kommer det nye og nå er det flere å hilse på...det er faktisk mye viktigere enn å være flink til å synge... at du viser at det er hyggelig å være her sammen med dem.”

A motiveras av ”å få invitere dem inn i kirkehuset, å synge og gjøre det hyggelig og at vi kan bli kjent med hverandre ... og at de og blir vant til å gå i kirken, ja at det blir naturlig å gå i kirken.”

A har en tydlig önskan om att inkludera föräldrar och barn i gemenskapen i kyrkan samtidigt som hon är försiktig i sitt språkbruk. Att använda direkta ord och uttryck för det gudomliga exempelvis ord som; i Guds famn, eller Kristusljuset, kan verka mot sin avsikt och stöta bort människor i stället för att inkludera. ”Nej, fordi at det kanskje er noen som tenker at jeg kan ikke gå opp og tenne fra et Kristuslys, som ikke er kristen.” ”...da har de fratatt seg selv noe, ja vi har vært med på å gjøre det ...jeg tror nemlig at alle mennesker har en type bønn inni seg

og når de tenner sitt lys på det store lyset og så setter det i sandkassa, er det uformulerte eller formulerte inne i dem..”

A är medveten om att *vara kyrka* och att vi inte får glömma det. Att det handlar om trosuppläring och inte direkt förkunnelse i babysången, men säger att balansen är hårfin; ”Men forkynnelsen ligger i, att vi er her, vi er i kirken, vi tenner lys, vi ser på bildene. Måten vi er sammen på er at Gud er her og han er far til alle”. Hon säger att den sakrala prägeln av tända ljus i kyrkan, bilden av herden med lammet samt korset och andra bilder kan verka väldigt starkt in på människor och tala utan ord. ”Det å komme inn i kirken er jo et lite andaktsord i seg selv. Det ene bildet med en hyrde og et lam i favnen, det har jeg nevnt på babysang. Å se så deilig det ser ut å kunne ha det sånn. Sånn skal vi ha det her i dag, vi skal sitte i hverandres favn, så er vi i mors og fars favn og så skal vi få være i den store altomfattende favnen”.

Att ha varit på babysång, kan bygga ned tröskeln för att komma till kyrkan vid andra tillfällen. Det är viktigt att ha mött diakonen på förhand. Samma person möter man sedan på barndop och andra gudstjänster som man inbjuds till. Möjlighet finns också att mötas i närmiljön och som A säger:” Jeg treffer dem når de er ute å triller med vognen og da er det hyggelig å stoppe opp, si hei og prate litt. Det setter de veldig pris på det og sier det til meg, det gjør meg veldig godt, for da vet jeg at jeg fyller noe hos dem”.

4.3.2 Innehåll och samhandling i babysång

Sångstunden präglades av glädje trivsel och ett lätt ordnat kaos. Barnen upptäckte varandra, leksaker och instrument. Det var trångt och svårt att röra sig fritt och som A påpekade behövdes flera mattor. A slog an tonen med sin gitarr. Av och till var det glidande övergångar mellan sångerna, ibland stoppade A upp och berättade lite om sången eller rörelserna till sången. A menar att det är värdefullt att sjunga och ett gott och socialt sätt att vara samman på och inte att det musikpedagogiska eller musikerapeutiska i babysången som är det viktigaste. ”Det viktige er å syngje! Å syngje sanger, gamle gode sanger og eventuelt lære noen nye.” Hon leder sången via att spela på gitarren och att det är omtyckt, men att det hindrar henne i att tydligt kunna instruera rörelserna. Jag observerade att en del föräldrar inte sjöng med och heller inte deltog med rörelser.

Sångstundens uppläggnings är genomtänkt. A startar och slutar med sånger med kristet innehåll. Starten med ”Vi tar hverandres hender” sätter tonen. A menar hon inte behöver tillägga så mycket eftersom texten talar så gott i sig själv. Presentationen har en viktig funktion även om det är många personer närvarande ”det er viktig at vi liksom kjenner hverandre litt.” De vanliga barnsångerna sjunges med rörelser som någon av mammorna kan och initierar. ”Noen foreldre er veldig forsiktig...noen er veldig med”. A påpekar att när några föräldrar leder an så törs flera vara med. Sångerna är någorlunda de samma från gång till gång, ibland byts några av sångerna ut. A funderar omkring sångarkens för och nackdelar och säger; ”Det er noen som synes at det er veldig allright å ha det i hånden og noen vil ha med det hjem...det er jo veldig hyggelig at de vil synge hjemme de sangerna vi synger på babysång”. A säger att upplevelsen vid babysången är viktig men att; ”Det viktigste ved å ha den babysangen er akkurat babysangen” som kan tolkas i riktning av att sångstunden är tillräcklig i sig själv.

4.3.3 Anknytningsbeteende

A tar inte upp något som direkt kan härledas till anknytningsbeteende hos barnen mer än att ”det er viktig å ha et samspill mellom barn og foreldre”. Hon ser att när hon är upptagen av att spela så är det svårt att också att se mera noga på samspelet. Hon hade provat en period att mera aktivt se på samspelet mellan barn och föräldrar och inte spelat, men föräldrarna önskade gitarrspelet tillbaka. Som ensam babysångsledare tvingas man att välja fokus, det ideella är att vara två som växlar på att leda respektive spela. Observationen visade en mängd olika anknytningsbeteenden som ögonkontakt, leenden, olika typer av ljud och skrik röra sig från och mot föräldern m.fl. På direkt fråga om hur A ser på att flera av sångerna inbjuder till kroppskontakt, ögonkontakt, röra sig samman med, gömma sig hos etc. säger A att hon inte tänkt så mycket på det rent pedagogiskt och psykologiskt men tillägger att; ”mange av barnesangene legger jo opp til det”.

4.3.4 Omvårdnadsbeteende som svar på anknytningsbeteende

A prövar att vara uppmärksam på samspelet mellan föräldrar och barn och att man som diakon är van att se på hur människor har det samman, men att hon vanligtvis inte aktivt går in i samspelet förutom vid uppenbara problem; ”Jeg prøver å instruere litt mer og fortelle litt

mer om hva man kan gjøre. Å så prøver jeg å sette meg ned med en kaffe sånn tilfeldig ved siden av, ut fra en observasjon”.

Vid observationen kunde man se mange olika omvårdnadsbeteenden hos föräldrarna som svar på barnens anknytningsbeteenden som; ögonkontakt, mimik, kroppsspråk, småprat som svar på barnens ljud, lyfta upp vid tecken till rädsla, svar till barnet i form av leende, etc. Där var många prov på både trygg bas och säker hamn hos föräldrarna under såväl sångstund som lunch. De allra flesta föräldrarna hade ett helt intuitivt och otvunget omvårdnadsbeteende gentemot sina barn.

4.3.5 Möjliga anknytningshinder

Anknytningshinder hos förälder och barn är svåra att bedöma under en relativt kortvarig sejour som vid en babysångsekvens och kräver mer kvalificerad kompetens än vad en diakon vanligtvis har. Det som här tas upp kan sägas vara mera på gruppnivå än på individnivå. Anknytningshinder var inget som diakon A tog upp, men vid observationen var det tydligt att nästan hälften av barnen hade barnvagnar där barnen var vända framåt. Att många hade för vana att vända barnen från sig och att två av föräldrarna i stor grad var upptagna av sina mobiltelefoner.

4.4 OBSERVATION I KYRKA B

Kyrka B:s babysång leds av en kvinnlig diakon i 30-årsåldern som varit diakon i 4 år. Hon leder ensam babysången som hålles var annan vecka. B har bl.a. babysångledarutbildning från Frälsningsarmén.

Innan föräldrarna kommer tar Diakonen (hädanefter kallad B) fram cd-spelare och skivor. Hon klär hela golvytan framför altaret i kyrkan med mattor. Ett problem är att mattorna lätt glider i sidled så hon måste passa på så att det inte blir någon farlig situation med risk för fall utför korrtrappan. B lägger fram rytminstrument och en mjukdjurshund som hon använder som demonstrationsbaby. Hon sätter på svag musik med kända barnsånger.

B har förberett måltiden i förväg i teköket i källarplanet i kyrkan, samt tänt globljuset och ljusen på altaret. Allt utom pålägget bärs upp till ett bord som B lägger vaxduk och sätter levande ljus på längst ned i kyrkan.

B hälsar på mammorna och barnen när de kommer och går stilla omkring och pysslar i kyrkorummet och ordnar med praktiska göromål.

Mammorna sätter sig lite utspritt i bänkarna och tar av barnen ytterkläderna, några ammar och några ger barnet nappflaska. Några mammor går direkt till mattorna och låter barnen ligga/krypa där medan de småpratar.

B startar babysången på slaget och ber alla samlas i en ring omkring ljusgloben, som står nedanför korrtrappan. B hälsar välkommen och informerar om vad babysång är och intentionen som hon har, att alla skall få sjunga med den röst de har, som i övrigt är den finaste just deras baby vet, samt att de alla skall få ”hygge seg”. Hon säger vidare att här finns inga krav. Vi står alla runt ljusgloben och diakonen säger ”Jeg har en kollege med meg i dag”. Jag presenterar mig och att jag skriver en masteravhandling om babysång kopplad till diakoni och psykologisk teori.

B introducerar den första sången som är en presentationssång; ”Hei Elisabeth”. Hon frågar efter namnen på barnen och tar tre och tre namn åt gången och tänder sedan ett ljus i globen, till dess alla namn blivit sjungna och alla blivit välkomnade. De 19 barnens ljus brinner sedan under hela babysångstunden. Nästa sång, är en psalm som B säger är vanlig vid barndop; ”Det skjer et under i verden...” Under inledningen och de två första sångerna står alla med barnen i famnen. De flesta håller barnen framför sig med ansiktena vänt mot

gruppens mitt. Några håller sitt barn på höften och kan därför också ha ögonkontakt med sitt barn, ett par mammor håller barnen vända mot sitt bröst.

B säger; ”Nå går vi til mattene og setter oss”.

B understryker att babyn inte behöver skönsång, men föräldrarnas röst. Hon berättar om rörelserna till nästa sång och demonstrerar på sin hund. Sången ”Her er mine knær” sjunges rytmiskt och kroppsdelarna beröres allt eftersom de uppträder i texten.

B säger; ”vi reiser oss og med neste regle får vi rytmen inn i kroppen hos barna”. B har en trumma som hon spelar på och alla sjunger ”Bom chikka”. Alla står på två led vända mot varann och går mot varann och sjunger starkare och starkare och går utåt igen och sjunger svagare och svagare.

Barnen lägges mitt på mattorna och mammorna får ett tunt blått tyg att spänna över dem. De sjunger; Som en høne, Gud passer på meg og Måne og sol. B ger utförliga instruktioner innan varje sång och läser hela sången igenom samt visar rörelserna.

Tyget tas bort och barnen sitter i famnen på föräldrarna. Stilla instrumentalmusik spelas och B blåser såpbubblor. Ett barn, en storasyster, hjälper till att blåsa såpbubblor. Barnen är helt tysta och stilla och ser förundrade på såpbubblorna, några barn med öppen mun.

Barnen lägges på mattorna, ett par barn sitter i famnen och alla sjunger ”Lille Petter edderkop” och gör rörelser på och ovanför barnen. B spelar på tre klangstavar, första gången sakta och andra gången snabbt.

Föräldrarna reser sig, tar upp barnen och får instruktion om ”Babysamba” som sjungs medan de går runt i ring och dansar.

Alla sätter sig ned och B säger; ”nu skal vi ligge på gulvet med beina opp og babyen legges på beina til de voksne”. Så sjunger alla ”Høyt i et epletre” och barnet faller ned i mammans armar på slutet och får massor av ”kos og nusser”. Jag noterar stor glädje i ansiktena till både mammor och barn. Barnen kiknar av skratt när de faller ned.

Alla samlas i ringen, B säger att nästa sång är en vanlig ”natta-sang”, och alla sjunger ”Kjære Gud jeg har det godt”. Vissa sånger sjungs a cappella, några med rytminstrument och flera understöds av musik från cd-spelaren. B använder inte sångblad, hon växlar mellan sånger med lugn rytm där mammor och barn sitter ned och mer livliga sånger där de står, går eller dansar.

B informerar om nästa gång, dag och tid, att babysång är gratis men att lunchen kostar 25 kr.

B säger; ”Helt til slutt synger vi en velsignelse til hverandre, Må din vei komme deg i møte”. Under den sången går B runt och tar ögonkontakt med varje barn och stannar upp hos var och en.

B:s kontakt med barnen är i övrigt liten och kontakten med föräldrarna är stillfärdig, tydlig och osentimental. Programmet inbjuder till att mammor och barn får kontakt med varann. Det är varierat och när några av de större barnen vill krypa bort från sina mammor kommer nästa moment straxt och mammorna kan hämta tillbaka barnen. Sångerna har olika tempo både lugna och livliga. Barnen får kroppskontakt via sångerna, där alla kroppsdelar berördes samt vid att ligga på mammans knä och ramla ned i famnen. I dansen och ”reglen” är det också livlig rytmik som både kommer från sången och kroppsrörelsen.

Flera av barnen ligger på mattorna, några i famnen vända mot mamman och några sitter i famnen vända utåt mot de andra när det är små pauser. Sättet på vilket sångerna och rörelserna utförs gör att alla mammor vid flera tillfällen får ögonkontakt med sina barn. Barnen håller också kontakt med mammorna med ljud och mimik. Det är även ögonkontakt mellan mammor och andras barn och mellan de lite större barnen, särskilt de som kan krypa.

Hela sångstundens struktur bygger på tät kontakt mellan mor och barn, barn och mor. Interaktionen är kontinuerlig och inbjuder till att barnen uppmärksammar sina föräldrar och att föräldrarna hela tiden inbjuder till kontakt samt svarar på barnens leenden, skratt etc. Sångstunden är sammanhållen och utan nämnvärda pauser. Alla barn och mammor är med i alla sånger och rörelser och följer sångprogrammet på samma sätt.

Mammorna går till bänkarna efter sångstunden. Några sitter stilla i bänkarna en stund. Några ammar och några går direkt till bordet och matar sina barn. Några byter blöjor och några står i små grupper med barnen i famnen och småpratar. Ett par tre sätter ytterkläder på barnen och går direkt.

B går och hämtar maten och kommer tillbaka efter ett par minuter. Så samlas alla kvarvarande vid bordet och äter lunch. Flera ser ut att känna varann och de berättar att de tillhör samma ”barsegruppe”, är väninnor, arbetskamrater, grannar. B ordnar med praktiska ting och finns till hands, stillfärdigt närvarande och fåmäld. Hon sitter samman med mammorna och pratar lite och reser sig och säger adjö till var och en när de som skall gå. Ingen sitter ensam utan att prata med någon.

Jag frågar föräldrar om intervju och får flera namn på min lista och sätter upp tider med två av mammorna och sätter mig på en ledig plats mellan två mammor. Vi småpratar om barnmat och vädret och om sång och rytm.

En av mammorna pratar om babysång, att hon var med på det med sitt första barn också. Den hölls då i församlingshemmet. Hon tyckte dock att det var mycket bättre som det var nu med babysång i kyrkorummet. Hon sa;

Det er så fint å vare her i kirkerommet, det gjør noe med både meg og barnet mitt. Det hadde ikke vært det samme hvis babysangen var i kommunal regi i et kommunalt lokale, det tror jeg ærlig talt ikke at jeg hadde gått til. Det er noe med å komme in i kirkerommet, man blir rolig og andaktsfull.

Flera av mödrarna som var med i samtalet menade att kyrkorummet var viktigt, att barnen verkade må bra här och att de blev lugnare. Rummet i sig sågs som vackert, de höga fönstren, ljuset, de tända ljusen. De fick också ett förhållande till sin kyrka. De gick i vanliga fall inte i kyrkan, men hade varit med på familjegudstjänster som de blivit särskilt inbjudna till, och tyckte att det var fint. Två av mammorna sa att de hade döpt sina barn i kyrkan och att det gav en särskild tillhörighet.

Efter lunchen skulle några hem och några ”ut å trille”. Promenadgruppen verkade vara spontant sammansatt. Många tackade hjärtligt för babysången och uttryckte stor glädje över att den finns. ”Tenk, at dere gjør dette for oss”, sa en av mammorna.

B sa; ”På gjensyn og takk for i dag”, och plockade sedan undan efter lunchen samt materialet som använts på babysången. Det var lite mobiltelefonbruk, mest snabba sms innan avskedet och endast tre vagnar var vända framåt.

4.5 ANALYS OCH TOLKNING AV OBSERVATION OCH INTERVJU MED DIAKON KYRKA B

4.5.1 Diakonala perspektiv och handlingar

Diakon B har övertagit babysången som arbetsuppgift från sin föregångare och trivs med uppgiften. Hon ser föräldrarnas uppskattning;

Det er viktig for dem og at de synes det er fint å være her. Å få skape et felleskap for mammaene der de har mulighet for å treffes er den største motivasjonen for meg. Det er felleskapet som er det viktigste, å skape ett felleskap der det er rom for mammaene og barna.

B tar upp inkluderingsaspekten och att det är fint med det fria samtalet och möjligheten att träffa andra i samma situation, människor som man kanske inte hade träffat annars.

Mammorna knyter kontakter och de som är ensamma prövar hon att koppla samman med andra. Babysången är gratis och måltiden ges till självkostnadspris vilket är en inkluderande policy.

B säger i början av sångstunden att barnen inte behöver skönsång, men att mammans röst är den bästa. Detta inbjuder absolut alla till att delta och minskar genansen hos osäkra mammor.

B berättar att hon hör människor säga att det är fint i kyrkan och att många sannolikt inte hade kommit dit om det inte var för babysången.

Det er veldig lav terskel, hvem som helst kan komme og de kan komme når det passer. Jeg tenker; da har jeg oppnådd noe med bare det å åpne kirken for de som ellers bare hadde gått forbi, å la de få en opplevelse av å være i kirken.

B talar om den öppna och inkluderande gemenskapen via den öppna dörren, om att bli mottagen och sedd direkt när man kommer in.

B ser en diakonal dimension i att sångerna till dels också är förmedling av tro och att det sker både till föräldrar och till barn.

.. som formidler et godt gudsbilde, og at det skal være trygt og godt å komme til kirken å høre og lære noen sanger som talar om Guds skaperverk, Guds kjærlighet til og omsorg for det enkelte menneske. Jeg prøver å si så lite som mulig. Mange av tekstene er gode og sier noe fint, så da trenger jeg egentlig ikke å si så mye mer. De får høre sangene gang på gang og teksten når kanskje inn.

Att bli sedd och välkomnad, få sitt namn nämnt och ett ljus tänt i ljusgloben, samt att alltid veta vad som sker härnäst när man är ny, är inkluderande och visar omsorg för nästan. Att ledaren är tydligt närvarande minskar osäkerheten hos den som är ny. ”Jeg merker at på

sangstunden er jeg veldig tilstede... prøver å være tilstede mest mulig etterpå å snakke litt, å bli litt kjent. ”

B säger att det är utmanande att vara ensam om alla oppgifter på babysång och att en kollega behövs för att mötet med mammor och barn bättre skall kunna ivaratas. B skulle ønska att hon mer kunde observera og viktleggja anknjtingen mellom barn og foreldrar;

Det er jo en av ideene med babysång fra starten av at gjennom musikk gi mulighet for noen øyeblikk av kontakt, at barna kjenner igjen stemmen til foreldrene sine, at man er nær hverandre fysisk og har øyekontakt så derfor tror jeg babysang er fint for å opprettholde og utvikle den kontakten.

Hon menar också att sångstunderna kan generera motsvarande stunder hemma och att det har ett värde för anknjtingen.

B visar en särskild omtanke og kärlek till nästan via praktiskt tillrättaliggande av programmet vid sångstunden; ”Jeg bare holder denne demonstrationshunden og den veier jo ingenting. Men det er grenser for hvor lenge vi kan ha sånne stå-, holde- og bære-aktiviteter av gangen fordi det er rett og slett ganske slitsomt for foreldrene.” Hon säger att det varierade programmet har gjort något med hela settingen. Mammorna og barnen tar mer kontakt og ögonkontakt för att förmedla respektive forstå vad nästa moment innebär.

Tidigare var babysången i menighetssalen vilket var mer praktiskt, men B önskar att den skall vara i kyrkan, att kyrkorummet skall vara ett gott rum som präglas av;

..å være ett sted hvor en kan slappe av å hygge seg. Att det ikke skal være press på noe vis at her må vi synge, her må vi gjøre sånn og sånn eller at barna må oppføre seg... her kan vi godta det meste av lyd og at noen skal ha mat og at det skal være et miljø der det er plass for å gjøre akkurat det som trengs, der og da.”

Kyrkorummet förmedlar utan ord, symbolerna är där, det är ett värde i sig och så blir ljuden så vackra. ”Det er et godt rom å synge i, det blir veldig god lyd og god atmosfære. Foreldrene sier at det er fint at kirken brukes til dette også.” En mamma talade om det vid lunchen og flera av mammorna var eniga i att det är något särskilt med kyrkorummet som gör en lugn og andaktsfull, att rummet i sig var vackert og att de fick ett förhållande till sin kyrka.

När man har ett förhållande till kyrkan kommer man lättare tillbaka till andra mötesplatser som det inviteras till. B säger: ”..det er lettere å bli med på ting du ser skjer senere i trosopplæringen og forskjellige tiltak som kommer etter hvert.” Två av mammorna på babysången hade döpt sina barn i kyrkan og varit med på familjegudstjänsterna.

Dopspsalmen: Det skjer et under i verden hver gang et barn blir til, sjunges på varje

babysång och ramar in barnets plats som störst i Guds rike och dopets innehåll med sin fantastiska skaparteologi och Gudskärlek.

B menar att babysång är som en liten gudstjänst anpassad för de som kommer, ”på sett og vis tenker jeg, vi bruker kirkerommet og vi tenner lys som vi gjør på gudstjenesten og så er det en form for trosformidling gjennom sangerne vi bruker og et felleskap blant de som er her.” Sångstunden avslutas också med välsignelsen där alla barnen får ett eget möte med B.

4.5.2 Innehåll och samhandling i babysång

Glädjen i musiken och möjligheten att få förmedla och lära ut sånger och ge goda musikaliska ögonblick via ett väl genomtänkt babysångprogram är viktigt för B. Hon har gått kurs i babysång och har i tillägg, skaffat erfarenheter via andra duktiga babysångledare.

B har haft samma uppläggnings i 1,5 år och kan det gott. Hon undrar om hon skulle byta ut några av sångerna, men det kommer ju nya varje gång och alla är där för en begränsad period och att återupprepningen kan vara av värde; ”..etterhvert som de kommer så kan de lære sig sangene og ta de med hjem.”

B påpekar att det är viktigt för helhetsupplevelsen med olika musikaliska uttryck och tempoväxlingar med skiftningar mellan rörelse, rytm och stillhet, att få stimulering för olika sinnen; ”man kan ta på rytmeeggene se på det blå tøyet, ligge under det, trommene, såpebobblene.” Variation ges via att;

Noe er kjent som Hjulene på bussen og lille Petter edderkop og Kjære Gud jeg har det godt, den er kjent for mange i hvert fall, samtidig som det er fint å lære noen nye sanger. Jeg tenker og variasjon i forhold til de som går litt fort og de som går litt sakte, noe som er høyt og noe som er lavt og variasjon på å sitte og å stå.

B varierar mellan musik och á cappella. En av sångerna ger föräldern möjlighet att ta på alla barnets kroppsdelar samtidigt som man sjunger om dem vilket både ger möjlighet till kontakt mellan mor och barn, stimulering för känselsinnet och stimulans ord- och begreppsbyggnad.

4.5.3 Anknytningsbeteende

Barnen uppvisar en mängd olika anknytningsbeteenden, ögonkontakt, leenden, olika typer av ljud och skrik, att röra sig från och mot föräldern m.fl. Det varierade programmet under babysång ger många möjligheter till kommunikation från barnet riktat mot föräldern. Barnen var mycket uppmärksamma på sina föräldrar och följde med på föräldrarnas minspel och röstläge. De större barnen visade också intresse för andra barn och vuxna med hjälp av ögonkontakt och leenden.

4.5.4 Omvårdnadsbeteende som svar på anknytningsbeteende

Flera av sångerna inbjuder till omvårdnadsbeteende och ger stor möjlighet till hudkontakt och stimulering av barnets sinnen. Det blir särskilt tydligt i sången; ” Høyt i et epletre” som ger kontakt och känselstimulering och den lätt skrämmande känslan av att hissa som kräver lite tröst och komfort från mamma efteråt för att bli en trevlig och inte bara en skrämmande lek. När sångstunden var färdig började flera av barnen skrika och mammorna satte sig i bänkarna för att amma eller vid borden för att mata.

Babysångstunden har inga moment av att mamma försvinner, men stort mått av trygg hamn för barnen med hjälp av sånger, rörelser och sam-lek och även säker bas när barnen kryper bort och hämtas tillbaka vid nästa sång.

De flesta vagnarna var vända bakåt och gav möjlighet för föräldern att se och läsa sitt barns behov. Jag noterade också att de flesta barnen generellt placerades så att föräldern kunde se barnets ansikte.

4.5.5 Möjliga anknytningshinder

Tre vagnar var vända framåt, den trenden var inte så stark här och mobilbruken var moderat.

B påpekade att hon fick alltför liten möjlighet att observera anknytningen mellan barn och föräldrar pga. att hon var ensam om alla olika arbetsuppgifter och att det är svårt att leda och observera samtidigt. Hon sa också att hon var tvungen att hämta maten direkt efter sångstunden och att hon då missade värdefulla möjligheter till kontakt med barn och

föräldrar, samt möjligheten till att få vara till hands för de som går direkt i fall att de skulle ha behov för det.

B hade också noterat att hon ibland var den som; ”synger høyest for å på en måte lede sangen og jeg ser jo at det er veldig mange som plutselig fokuserer på meg. Da tenker jeg, ikke se på meg, se på mamma.” En viktig refleksjon för att inte störa kontakten mellan barn och förälder.

4.6 ANALYS OCH TOLKNING AV INTERVJUERNA MED FÖRÄLDRARNA

De fyra föräldrarnas intervjusvar analyseras samlat men hjälp av motsvarande analys- och tolkningskategorier som vid observationer och intervjuer med diakoner.

4.6.1 Diakonala perspektiv och handlingar

De fyra föräldrarna talar mycket om kyrkorummet och om dess inverkan på barnen och dem själva. De upplever lugn, ro, storslagenhet och skönhet, att stress försvinner och att det är en speciell atmosfär;

Jeg synes at atmosfæren er veldig god, det er jo så imponerende, et kirkebygg, i det hele tatt sånn inni med kunst og. Jeg synes det er fint å bruke kirkerommet, det er sånn høgtid over det.

Jeg synes det er veldig fint, veldig behagelig atmosfære, ja, kun positiv følelse av det. Positiv opplevelse av det fra før.

Han (barnet) synes jo at det er veldig, for det første bare det å komme inn i en kirke da som er et veldig spesielt rom som vi ikke har vært så mye i ellers selvfølgelig, og med store vinduer med farger og kontraster og spesielt lys og stort og luftig.

Når man kommer in i kirken så kan man få en viss ro som og viser seg på barna. Det er sang og dans og lek og så, men man føler seg rolig. Vi har ikke vært så mye i kirken, men siden vi fikk henne har vi vært der mer. Det har vært positivt. Det må være noe med miljøet, en stresser ned.

Några av föräldrarna tar upp att de inte anser sig som kristna, men att det inte hindrar dem från att uppsöka kyrkan.

Jeg bruker jo ikke kirken ellers, men jeg synes at den er veldig fin og appellerer til meg likevel. Så selv om jeg ikke er kristen, så er det veldig bra å gå på det (babysang). Kirker er jo veldig fine rom, det er sånn høytid når man kommer in i en kirke. Jeg pleier hvis jeg er på ferie å besøke kirker bare for å oppleve det.

En förälder talar om bilden av herden och lammet och säger: ”Den satt jeg og tittet på sist, den er jo herlig til barnesangen, passer helt perfekt.” En annan förälder konstaterar att bilder i kyrkan bara hör till ”..så er det vel i alle religiøse rom at man har sine bilder og sånn uansett hvilken religion en tyr seg til. ”

Diakonens roll som ledare av babysången diskuteras. Att glädjen och den positiva andan kommer från diakonen och att den avspeglas både på barn och vuxna. Att lusten att delta

aktivt økar. Att personlighet har betydelse och att kvalitén på babysång økar med ledarens kunnighet.”Opplegget og personen som leder har stor betydning for om det blir en meget bra babysång, hvilket vi har her.” ”Jeg føler hun har kontroll på alt. Det gjør det veldig behagelig og avslappende og hun er flink til å snakke til foreldrene og barna samtidig. Jeg synes hun gjør en veldig bra jobb, ja det har en masse å si hvordan samlingen blir, hvordan hun leder den.”

Inkluderande gemenskap er en viktig beståndsdel i babysången och föräldrarna uppskattar mötet med varandra och med diakonen. Att alla är välkomna och att det är en måltid är av stor vikt för gemenskapen.

Hun er inkluderende for alle og gjør en hyggelig stund og lager mat etterpå og gjør at det blir velvære for alle. Hun får inn det kristne budskapet på en sånn litt snill måte. Så du kan komme der om du tror på Gud eller ei, alle føler seg velkommen.

En förälder säger; ”

Hun er som hvilken som helst annen, kunne vært fra barnehagen eller skolen. Hun legger vekt på at alle skal være med uansett alder og det er spennende å se at alle kan ha like mye glede av det, at en får det en trenger etter utviklingsnivå.

Att det är lättare att gå till kyrkan i andra sammanhang när man varit på babysång bekräftar föräldrarna;

Jeg føler at jeg blir veldig godt kjent med den lokale kirken. Vi har døpt begge barna her. Jeg er ikke herfra så det er hyggelig å få en forankring, det er fint, dette er min kirke det er her vi går. Da er det mye lettere å gå på gudstjenester. Her har vært familie gudstjenester, der vi kan gå når vi vet hvem som er der, hvem som jobber der.

4.6.2 Innehåll och samhandling i babysång

Föräldrarna är samstämmiga vad gäller behovet att komma ut hemifrån och att behovet av att träffa andra är stort när man är hemma och att det även gäller barnen.”De er jo ikke så mye som skjer når en går hjemme og da er det hyggelig å komme ut å møte andre foreldre som er hjemme og en aktivitet hvor babyene kan delta aktivt.” Några går också till flera kyrkor; ” Fint å ikke melde seg på, bare droppe inn og gå der hvor det passer, den tiden det passer.”

I tillegg till att fylla sociala behov så finns behov för att möta andra i samma situation och att få tips och idéer från andra; ”..tips og ideer alt fra mat til soving, meget god informasjon fra andre foreldre, så en kan sammenligne med hvordan andre gjør. Se andre barns utvikling.

.. det er jo sosialt, jeg har blitt kjent med mange andre mødre....hvis du blir sprø av å gå hjemme alene hele tiden. Her kan man snakke om alt fra utslett på rompa til alt annet man er opptatt av. Ja, det er mye prat om hvilken mat de gir dem. Har du laga maten selv? Så klager vi over søvn og at mannen ikke står opp.

De enkle barnsångerna uppskattas, att det är de samma varje gång och att man lär sångerna och kan använda dem hemma. Sånger som man minns, men också nya. Sångprogrammets sammansättning och variation gör att både föräldrar och barn blir uppmärksamta deltagande. Sångerna kan sedan användas på olika sätt, några för att lugna och några för att aktivera. ”Sangene er veldig bra, enkle rytmiske, både jeg og barnet kan være med. Sangene kommer igjen, små barn har ikke behov for noe nytt. Det de er kjent med er morsomt.” ”Det er enkle barnesanger som er veldig lette å lære seg og som jeg kan synge hjemme....bevegelser, da husker en lettere og babyen synes det er gøy, og ting foran øynene som han kan se på.” ”å såpebobler det er jo fantastisk!” ”Hun vil gjerne bevege seg til rytmen mer og mer og det kommer mere lyd som jo er positivt for språkutviklingen.”

4.6.3 Anknytningsbeteende

Föräldrarna beskriver barnens anknytningsbeteende i termer av; vänder sig till mig, vi två liksom, sträcker seg mot, tar på, tar kontakt med andra, blir lugn, glad och tröstad, samhörighet och närhet. Det är musiken, sången och rörelserna som är tydliggör anknytningen.

Hun søker kontakt når det er musikk som hun kjenner, så ser hun på meg om jeg er med jeg og. I begynnelsen lå hun mest der og hørte på, men nå er hun med liksom. Hun vender seg til meg også gjennom musikken. Vi synger sangene hjemme og jeg har glede av det der og. Jeg får hennes oppmerksomhet mot meg som jeg kanskje ikke hadde fått ellers så det blir liksom bra kontakt slik.

Jeg tror han føler at han er veldig sammen med mammaen sin, jeg merker at han liker det å føle samhörighet med mammaen sin. Du blir nødt å ha den kommunikasjonen med barnet ditt. Når jeg synger en sang så blir han rolig av det.

4.6.4 Omvårdnadsbeteende som svar på anknytningsbeteende

Under sången upplever föräldrarna tydligt barnens anknytningsönskan och de upplever att samspelet mellan dem och barnet stärks. De beskriver det som, vi två är ute i världen och gör saker tillsammans och har det gott, barnet blir lugnt och tryggt av sången, jag får kontakt och uppmärksamhet som jag inte alltid får annars, blir lite mera knuten till barnet, hjälper till att fokusera på barnet och inte på allt annat. ”Han stopper opp å lytter og det føles jo veldig bra for meg (og) så får man oppmerksomhet.”

Föräldrarna uttrycker också att de tror att sång är bra för barnets utveckling och att det är en av aktiviteterna som man gör för barnets skull, som är avpassad för barnet. Sången lugnar barnen men även föräldern; ”Jeg blir jo rolig jeg også, det gjør jeg jo og så er det noen sanger som jeg husker fra min egen barndom, så det vekker jo minner.” ” Det virker som han liker det, å så hører han liksom mer på meg. Roen senker seg og jeg får veldig god kontakt med ham når jeg synger.”

Anknytningsbeteende och omvårdnadssvar kan vara ömsesidigt stärkande för båda parter på så sätt att det ena triggar det andra. Tanken är dock att det är barnet som får och föräldern som ger. I svaren som föräldrarna ger kan jag se en viss rollförvirring och ett sökande efter egenbekräftelse som kan botten i osäkerhet om vad som är föräldrarollens villkor. Att ge utan att få något omedelbart tillbaka är för en del föräldrar något nytt. ” Jeg vet ikke jeg, i begynnelsen følte jeg ikke att han hadde så mye kontakt med meg.” Detta är reellt och förståeligt i den nya situationen föräldern befinner sig i, men kan tolkas som ett hinder för anknytningen om önskan full ömsesidighet kvarstår över tid.

4.6.5 Anknytningshinder

En av föräldrarna berättar att de flesta aktiviteterna hon och hennes barn gör är för henne. Hon tränar mycket och babyn är bara med. Det blir många timmar utan direkt uppmärksamhet på barnet. Hon berättar också att kontakten ibland blir ofokuserad och automatisk och att även sången kan vara som ett ”program” att ta till när man inte orkar vara närvarande.

Föräldrarna uttrycker också att det är svårt att vara närvarande över tid, att beroendet av dem som förälder är svårt att tackla särskilt om genväret är litet. En förälder säger med en ljudlig suck: ”hun treffer jo andre voksne, så hun ikke bare blir avhengig av meg.”

5 SAMMANFATTANDE ANALYS, TOLKNING OCH KONKLUSION

Följande fem rubriker sammanfattar resultatet från observationer och intervjuer och ger tillsammans med ovanstående analys grundlag för svar, tolkning och konklusion upp mot avhandlingens frågeställningar.

5.1 BIBELTEOLOGISKT GRUNDAD DIAKONAL HÅLLNING, DÄR EVANGELIET VISAS I KONKRET HANDLING UTAN SÄRSKILT MÅNGA ORD.

Texterna i evangelierna som redogörs för tidigare i arbetet, ger bibelteologiska perspektiv på barnen som självständiga religiösa subjekt som är i Gud och att små barns rop i det heliga rummet är en lovsång till Gud. De perspektiven blir konkretiserade i babysång vid varje samling.

Detta kommer indirekt till uttryck hos föräldrarna via deras upplevelser av att vara i kyrkan de säger: ”atmosphæren er veldig god”, ”positiv følelse”, ”høgtid” och ”følelse av ro”. Diakon B uttrycker det i termer av: ”at det skal være trygt og godt å kommet til kirken å høre og lære noen sanger som taler om Guds kjærlighet og omsorg for det enkelte menneske”.

Diakonidefinitionen (sid. 6) talar om ”evangeliet i handling” och Lindström sammanfattar bibelns diakonala budskap med att ”hos Gud är ord och handling ett” (Lindström 1997, s. 68). De båda diakonernas sätt att arbeta bär tydlig prägel av detta, diakon B uttrycker det med; ”Jeg prøver å si så lite som mulig.” och som ovan nämnt att sångtexterna förmedlar en god bild av Gud.

Diakonernas välkomnande och inkluderande hållning visar i praktiken kärleken till nästan i en inkluderande gemenskap som är gratis och till för alla föräldrar och barn som vill komma. Föräldrarna uppskattade detta; ”Hun er inkluderende for alle og gjør en hyggelig stund.. Hun får in det kristne budskapet på en sånn litt snill måte”.

Tillrättaläggningsen för den sociala gemenskapen för hemmavarande föräldrar som har behov för att träffa likasinnade är en aspekt av diakonin som Nordstokke benämner en tjänande kyrka och som är en del av kyrkans identitet (Nordstokke 2011, s. 154). Föräldrarna säger att man kan ”snakke om alt” och att det blir särskilt viktigt om man ”blir sprø av å gå hjemme hele tiden”.

5.2 TYDLIGT GENOMTÄNKT OCH PEDAGOGISKT SAMMANSATT BABYSÅNGPROGRAM.

Frälsningsarmén tillhandahåller en kurs för babysångledare som på ett strukturerat sätt rustar babysångledaren vad gäller ramar, struktur, innehåll, diakoni och Gudsbild och som ger en god grund för babysång. Babysångledare i Den norske kirke kan också använda den, även om inte dopsteologin är den samma vilket Leganger-Krogstad påpekar (Leganger-Krogstad 2007). Diakon B använde den kunskapen i sin uppläggning och använde artefakterna; tända ljus, ljusglob, och välsignelsen för att mediera kunskapen om Guds obetingade kärlek. Hon använde tydligt ledarskap, fångade allas uppmärksamhet och genomförde programmet utan onödiga pauser, samt gav tydliga instruktioner medierade via lekhunden för att hjälpa föräldern att upprätthålla god kontakt med barnet genom hela babysången. Hon använde också musikens, rytmens och lekens möjlighet medierat via musik från cd-spelare, trumma, rytm-ägg, rörelser, samsång och dans, som förstärkning av anknytnings och omvårdnadsbeteende via ögon- och kroppskontakt, ljudet av musiken och föräldrarnas röst. Samhandlingen, de kulturellt utvecklade redskapen som sången och övriga artefakter utgör, ger rum för lustfyllt lärande och utveckling (Vygotskij 1995, Wittek 2004).

5.3 ATT BABYSÅNGEN HÅLLES I KYRKORUMMET.

Alla föräldrarna uttryckte att kyrkorummet var väsentligt för dem och deras barn ”...det gjør noe med både meg og barnet...man blir rolig og andaktsfull”. Diakonerna talade båda i termer av den öppna kyrkan med den öppna dörren och att de noterade föräldrarnas reaktioner; ”det er viktig for dem og de synes det er fint å være her”. Starkast uttryckte sig mamman som jämförde med babysång i annan regi och annan lokal; ”Det tror jeg ærlig talt ikke at jeg hadde gått til. Det er noe med å komme in i kirkerommet, man blir rolig og andaktsfull”.

Kyrkorummet har unika möjligheter att via sina bilder och symboler ”tala”, lära, beröra. En plats där Gud blir tydlig och även uppenbart att det är i honom vi lever, verkar och vara till. Diakonen kan peka på och tydliggöra Guds tilltal och ge kunskap om den kristna trons grund, samt tillrättalägga för heliga ögonblick och möten mellan Gud och människa och även att inbjuda till andra kyrkliga sammankomster. Här finns också möjlighet för den enskilde att i stillhet söka Gud eller tala med diakonen om livet om tvivel och tro i anslutning till babysången.

Båda diakonerna kopplade ljusständning med Kristusnärvaro och talade om att babysång är med på att bygga ned trösklarna för att söka sig till kyrkan och det finns en koppling mellan ljusständning på babysång och dopsljuset. ”...jeg blir veldig godt kjent med den lokale kirken. Vi har døpt begge barna her”. ”Vi har ikke vært så mye i kirken, men siden vi fikk henne har vi vært der mer, det har vært positivt”. Eller som en förälder sa att hon som icke kristen upplevde att kyrkorummet appellerar till henne och att ”det er sånn høgtid når man kommer in i en kirke”, och att hon besöker kyrkor bara för att få den upplevelsen. Otto säger att heligheten inte lämnar människan likgiltig och att hon vill återvända till den mystiska storslagenheten (I Wikström 1993). Föräldrarnas upplevelse av kyrkorummet kan ges kunskapsmässig utökning via att diakonen medvetet använder centrala kristna element och berättar om dem på babysång. Det kan gälla altaret, ljusgloben, barnets namn och tändande av ljus för barnet. Diakonen kan också tydliggöra innehållet och användandet av doppsalmer, aftonbön och välsignelse.

5.4 ATT STÄRKA FÖRÄLDERN I SIN ROLL.

Babysång visar sig vara en social mötesplats där föräldrarna som är i samma sårbara livsfas kan få positiva möten med andra föräldrar och viss korrektion och nyorientering som speglar och utvidgar föräldrakunnandet. Man får ”tips og ideer” och ”meget god informasjon fra andre foreldre” och ”kan sammenligne med hvordan andre gjør”. Diakon B betonade detta; ”felleskapet er det viktigste... der det er rom for mammaene og barna ”

Att få veta att min röst är den finaste för mitt barn och att jag kan utöka kontakten med mitt barn via sång och musik samt att i gemenskapen tydliggöra att min sång är ett av flera goda omvårdnadssvar på mitt barns anknytningsbeteende, stärker föräldrarollen. Som Norling Bergdahl påpekar hjälper sången och textens innehåll, rytmik och intonation i vissa fall föräldern att svara på anknytningsbeteende. Vidare leder sången till ökad samling och närvaro och ömsesidig stimulering till kontakt (Norling Bergdahl 2007)

Att upptäcka att barnet blir lugnt och tryggt av vaggvisor och att det blir livligt och tydligt kommunicerande vid en skojig visa med rörelser, stärker föräldrarnas naturliga instinkter och utökar beteendepertoaren. Föräldrarna hade erfart detta ”Det virker som han liker det, å så hører han liksom mer på meg. ..og jeg får veldig god kontakt med ham når jeg synger”. ”Han stopper opp å lytter og det føles jo veldig bra for meg... så får man oppmerksomhet. ”

I babysången ser vi den lärande kyrkan i kulturen med sång, ledarens undervisning och diakonala hållning samt kunskapsöverföringen från förälder till förälder. Bowlby säger att föräldern har biologiska egenskaper som gör att hon ger barnet hjälp att överleva och ta hand om sitt barn, men också att beteendet färgas av det som den enskilde föräldern upplevt (Broberg et al. 2006 s. 197-198). Detta innebär en mängd utmaningar och de starka föräldrakänslorna innehåller positiva men också negativa känslor som kan ha sin grund i tidig barndom som hat, avund och ångest (Broberg et al. 2013 s. 69). Ainsworths fyra dimensioner av lyhördhet ger en fingervisning om hur föräldern kvalitativt kan utöka sin lyhördhet samt fokusera på omvårdnadsrelationen till barnet (Ainsworth 1989). Dimensionerna kan också vara till hjälp för diakonen i sina observationer och för att stödja föräldern i dennes omvårdnadssvar till barnet. Föräldern har uppgiften att balansera *lyhördheten* för barnets signaler och kommunikation och ge närhet när situationen kräver det och även att klara av att stå vid sidan och låta barnet utforska på egen hand. Den uppgiften kräver tid och närvaro och förändras dessutom under tiden som barnet växer. *Acceptans kontra bortstötande* är motpoler som kräver att föräldern inte blandar samman barnet och det barnet gör. Att barnet är fullt accepterat som det är men att det barnet gör inte alltid kan uppskattas helt och fullt. *Samarbete kontra inblandning* är något som föräldern hela tiden måste avväga. Att respektera barnets egenvilja med kompromisser och vägledning, men också kunna göra föräldrabeslut och stå för dem när det är till det bästa för barnet. *Tillgänglighet kontra ignorans*, att som förälder vara fysiskt och psykiskt närvarande i vardagen och se till att barnet inte behöver vänta på närhet och kroppskontakt. Samtidigt skall föräldern när barnet blir äldre hjälpa barnet att efter sin förmåga anpassa tiden för väntan på det önskade. Barnet har också behov för att veta att det finns i föräldrarnas tanke även när de inte är tillsammans. De fyra dimensionerna gäller det späda barnet och är fortsatt lika aktuella när barnet blir större, några av dimensionerna blir mer och mer krävande med barnets ålder och föräldern kan ha glädje av att aktualisera och diskutera dem fortlöpande.

Sångernas budskap om att alla är oändligt värdefulla och älskade av Gud just som vi är, kan leda till bekräftelse av föräldrarnas självförtroende och kanske även bidra till transaktionell utveckling som påverkar föräldrarnas samspel med barnet (Broberg et al 2006 s.199-200). Tillsammans med bekräftandet av barnets oändliga värde tydliggörs det goda ansvaret föräldern har i uppgiften att vara trygg bas som stödjer barnets utforskande och erbjuder säker hamn som skyddar, tröstar, njuter av att vara samman med och organiserar barnets känslor.

Föräldern har också, ut ifrån sitt eget värde en uppgift att vara större, starkare och klokare än barnet.

Goda förväntningar från den inre arbetsmodellen som enligt Bowlby byggs upp via relationserfarenheterna till de närmaste omvårdnadsgivarna gör att jag är värd omvårdnad och gör att jag också kan förvänta det i förhållande till Gud som anknytningslik person.

Föräldrarnas tro kan fungera som modell och tryggt anknutna barn tar i större utsträckning över föräldrarnas tro och utvecklar till sin egen (Broberg et al. 2013 s.343). På motsvarande sätt kan också de otryggt anknutna ha inre arbetsmodeller som försvårar möjligheten att se Gud som en anknytningslik person.

Mot bakgrund i detta och det bibelteologiska perspektiv som jag anför blir det viktigt att genom babysången visa föräldern att Gud tar emot utan hinder och att han inte långt borta från någon enda av oss samt att det vi gör mot våra minsta gör vi också mot Jesus.

Stern säger att föräldraskapet innebär en omstrukturering av personligheten och att särskilt mamman får en ny identitet och ett nytt sätt att se på omvärlden (Broberg et al 2006 s. 203). En roll och identitet läggs till de tidigare och under en period står några av de tidigare rollerna i bakgrunden. Det krävs flexibilitet i förhållande till rollerna för att kunna anpassa sin omvårdnad till barnets behov (Broberg et al. 2006). Detta kan vara en stor utmaning för dagens urbana föräldrar i ett samhälle som prioriterar yrkesrollen, rollen av att vara vältränad, vällyckad etc. eller som Smith säger; vana att planlägga, ha behov för att jämföra och vara perfekta och luta sig mot de populariserade forskningsresultaten från nätet (Smith 2014). Föräldrarna sa inte så mycket om detta, men att jämföra sig, att bli ”sprø” av att gå hemma och rädsla för alltför nära band ”så hun ikke bare blir avhengig av meg” kan tala i riktning av ovanstående.

Det var en skillnad mellan de två babysångprogrammen som observerades. Det ena (B) var tillrättalagt för stärkande av förälderns roll som anknytningsperson och med tydlig hjälp till att rikta sin uppmärksamhet gentemot barnet. De fyra dimensionerna som Ainsworth beskriver: lyhördhet för signaler och kommunikation, acceptans för barnet som det är, samarbete och signaler om respekt för barnen, samt förälderns tillgänglighet blev via det babysångprogrammet tydliggjorda. Det andra programmet (A) kan betraktas mer som en allmän sångstund med uppmärksamheten riktad mot att de vuxna och därmed barnen skall ha det trevligt. Där var gott humör och inkluderande stämning tydlig. Noterbart är också att många män sökte sig dit och upplevde sig välkomnade av diakonens tillrättaläggande. Båda

sångstunderna hölls utan sångblad. I kyrka B genomgicks varje sång i sin helhet och rörelserna demonstrerades vilket gjorde det lätt även för de nytillkomna att vara med. I kyrka A sjöngs sångerna utan genomgång och demonstration av rörelser vilket gjorde att de som inte kunde sångerna sedan förut hade svårt att följa med. Det ledde också till att några inte sjöng och att några pratade med varann i stället för att sjunga. Sångblad kan vara till hjälp, men kan också vara till hinder, eftersom de är svåra att hålla i samtidigt som föräldern skall ha kontakt med barnet och göra rörelser. Jag menar dock att det har en viktig funktion och att föräldern som så önskar bör erbjudas att ta sångbladet med hem så att sångskatten kan bli familjens egen även utanför babysångstunderna.

Observationerna av de framåtvända barnvagnarna, det hos en del föräldrar utsträckta mobiltelefonanvändandet, föräldraaktiviteterna som under många timmar konkurrerar med uppmärksamheten till barnet, samt barnets beroende som kan vara svårtacklat, visar behov för fora som når längre än babysång, och på ett djupare sätt adresserar de utmaningar föräldrarna ställs inför.

5.5 DIAKONEN SOM BABYSÅNGLEDARE.

Angell et al. framhåller diakonens roll som primärförebyggande i sociala samlingar där kontakt och gemenskapsbyggande står centralt och då särskilt i barnarbetet (Angell, Schanke, Selbekk 2005, s.8-9). Avhandlingen visar att diakonens arbete präglas av evangeliet i handling förankrat i diakonidefinitionen, kunskap om kyrkorummets betydelse och en väsentlig involvering i församlingens gemenskap och gudstjänstliv. Diakonens fält och arbetsområde är brett och inkluderar förutom kunskap om diakoni i teori och praktik. Vanligtvis har diakonen också solid kunskap om omsorg, omvårdnad, psykologi med tonvikt på utveckling och religionspsykologi, själavård och teologi samt hos några även pedagogik. Trosuppläraren har tonvikt på pedagogik och teologi men inte alltid kunskap och tonvikt på de andra ovan beskrivna områdena. Trosupplärare kan ha så olika bakgrund eftersom det inte är en profession i sig och det är därför svårt att se dem som en samlad yrkesgrupp. I babysångarbetet, som jag beskriver det i den här avhandlingen, menar jag att diakonen har ett företräde som babysångledare. Det företrädet blir ännu tydligare om diakonen också lägger vikt vid pedagogiska aspekter in i babysångarbetet.

Undersökningen visar också att babysång kan ses som en gudstjänst med avpassad liturgi för målgruppen, som diakon B påpekade. Babysång ger en stor kontaktyta vilket ger möjlighet till uppföljande trosuppläring. Babysång och dop kan ses som grund för trosuppläring.

Det har blivit tydligt i både observationerna och intervjuerna med diakonerna att det behövs ytterligare en person vid babysången som kan dela de praktiska göromålen och utgöra en ytterligare omsorgsperson som har blick för föräldrarna. Här kan präst, kantor, eller annan kunnig medarbetare eller frivillig som är knuten till församlingen komplettera diakonens tjänst. Om prästen deltar kan en naturlig koppling ske till dopet. Att visa på möjligheten för dop och få samtala om det, men också information vid dopet om att babysång finns i kyrkan, samt koppla de båda tydligare samman. Babysång bör inte vara sidoställd utan flyttas till församlingens mitt, och till kyrkorummet. Potentialen för förmedling av kristen tro i babysången i ljus av det bibelteologiska perspektivet som anges i avhandlingen, kan med fördel lyftas fram i kyrkan där vi möts i det heliga rummet. Rummets symbolik och föremålets potential kan också användas mera aktivt. Här kan de liturgiska färgerna beskrivas vid något tillfälle, vid ett annat tillfälle kan dopets betydelse tydliggöras med vatten i dopfunten och möjlighet ges till att känna på det och eventuellt göra korstecknet med det. Altartavlan eller någon av kyrkfönstrens målningar, korset till påsken och krubban till jul är också några andra konkreta förslag till korta föredragande inlägg som kan levandegöra kyrkorummet och koppla det till kunskap om grundläggande aspekter av tro och lära. I babysång kan också en tydlig invitation ges till dop.

6 DISKUSSION OCH SLUTSATS

Resultatet från observationer och intervjuer visar att diakonernas perspektiv som uttrycks i ord och handlingar är grundade i den i avhandlingen beskrivna bibelteologin. De rymmes också i stort mått i diakonidefinitionens tre första områden, evangeliet i handling vad gäller kärlek till nästan, inkluderande gemenskap och till dels värn om skaparverket.

Föräldrarna som ofta är ensamma i en ny roll uppskattar babysången i kyrkorummet och upplever glädje, ro, skönhet och heliga stunder där för sig och sina barn. I tillägg upplever de gemenskap och tillhörighet där de kan spegla sig och ge och ta kunskap och information som de behöver för både rollskapning och identitet. Kyrkorummet och föremålen där har stor potential i förhållande till att möta föräldrars behov för heliga stunder, men också för kunskapsutveckling för föräldrarnas del och senare för överföring till barnet om egen kultur, dess riter och bas för tro. I anslutning till babysången kan också ett litet bokbord med barnböcker och CD med barnsånger stå uppställt för föräldrar som vill ha böcker med kristet innehåll att läsa för sina barn och sånger med musik som är lätta att lära sig för att använda hemma.

Kamp för rättfärdighet är i liten grad i fokus i den babysång vi har i kyrkan i dag. Den kunde med fördel utvidgas i ett utvecklingsarbete tillsammans med bydelens helsesøster och annan personal som möter föräldrar med särskilda behov av olika slag, för att upprätta specialiserade babysånggrupper. Här kan man tänka sig föräldrar med barn med psykiska funktionshinder, invandrarkvinnor som strävar med att lära norska och med integration i det norska samhället i övrigt och även andra grupper som uppfångas på hälsokontrollerna. Risken finns att de som definieras som vällyckade kommer till babysång och att de som definierar sig utanför den kategorin inte rymms i kyrkans lärande gemenskap.

Diakonen med sina utbildningar och sitt praktiska kunnande är ägnad att leda babysång, men resultatet visar också vikten av utbildning som babysångsledare och jag välkomnar en sådan i Den norska kyrkans regi som också kan tydliggöra kyrkans dopsyn. Vi behöver rusta diakonerna i uppgiften och lyfta fram vikten av att använda den kunskap som finns och växer fram på området. Vid analys av babysång i kyrka A visar det sig att reflektionen omkring kyrkan som heligt rum har mer potential än vad som kommer fram i dagens babysång, det gäller i viss grad också i kyrka B. Vidare att omsorgsdimensionen vad gäller föräldrarna, som det fästes stor vikt vid i kyrka A kan ökas i kyrka B. Som tidigare nämnts är betydelsen av ett

väl sammansatt, psykologiskt och teologiskt genomtänkt program av största vikt för att stärka anknytning och visa det diakonala tänkandet som utgör evangelium i praktiken.

Anknytningsteorin har visat sig vara en god grund för att förklara och förstå det tidiga samarbetet mellan föräldrar och barn. Den visar hur tongivande anknytningen blir i förhållande till bildandet av inre modeller som barnet bär med sig och utgår ifrån i sin tolkning av världen och Gud, samt i sin vidare utveckling som människa skapad av Gud. Att stödja föräldern i att vara trygg bas och säker hamn samt stödja föräldrarnas lyhörddhet så som Ainswirth beskriver det blir viktigt. Vidare möjligheten för föräldern att utöka sina omvårdnadsbeteenden via sång och musik som i vissa fall kan vara avgörande för en trygg anknytning. Babysång är ett sätt att lära omvårdnadsbeteende som svar på barnets anknytningsbeteende om babysångsprogrammet medvetet är lagt upp till det, med tydlighet i innehåll och ledning som befrämjar kontakten. Det är också förebyggande och minskar anknytningshinder som stammar från föräldrarnas osäkerhet i kontakten med barnet. Babysången grundlägger också en möjlighet för barnet att se Gud som en anknytningslik person.

Föräldrarna påpekar att det mest är allmänna samtalsämnena som tas upp och tidigare babysångsföräldrar har efterfrågat temasamlingar. Utifrån diakoni, bibelteologi och anknytningsteori ser jag stora möjligheter för att inbjuda föräldrar till seminarier omkring ämnena som; Kärleken som ger utan att få tillbaka, vad är det? Heliga ögonblick i spädbarnstiden, hur kan jag tolka och förstå dem? Det späda barnets kapacitet och oändliga värde, vad innebär det? Kan man förlora sin identitet av att gå hemma? Hur bli mer trygg i föräldrarollen? Anknytningsteori, vad kan den tillföra mig som förälder? Kanske finns det också önskemål om pappagrupper.

Babysång visar Guds godhet och är en arena för föräldrars frågor och undran utifrån föräldraskapets utmaningar, en arena med potential för utveckling. Här erbjuds kyrkans gemenskap men även möjligheten att bara vara. Här finns rum för alla oavsett livssyn och den som önskar kan söka vägen till en livsbefrämjande tro.

Utifrån anknytningsteorin är det som sker i babysången ett möte mellan föräldrar och barn ansikte till ansikte, med potentialen som ligger i detta möte. Diakonen kan förstärka och lära ut sätt att vara på som främjar närhet och kontakt som gör att relationer mellan föräldrar och barn styrks, identitet byggs samt gör att Gudsrelationen kan växa fram i en god omgivning. Teologiskt uttytt sker detta mötet på helig plats i Guds närvaro. Babysång är på så sätt är ett

möte med evangeliet som summeras i välsignelsens ord: Herren välsigne er och bevarer er. Herren låte sitt ansikte lysa över er och vare er nådig. Herren vände sitt ansikte till er och give er frid (Den svenska Kyrkohandboken 2003, s. 37. 4 Mos. 6. 24-26).

7 LITTERATUR

- Ainsworth, M.D.S. (1989): *Attachments beyond infancy*. American Psychologist, 44: 709-716
- Alvesson, M., Skönberg, K. (1994): *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur
- Angell, O.H., Schanche Selbekk, A. (2005): *Kirke og helse. Kartlegging av diakonalt helsearbeid innen Den norske kirke*. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole: Rapport nr. 3/2005
- Bhatta, G. (red.), (2006): *International Dictionary of Public Management and governance*. New York: M.E. Sharpe, Inc.
- Beck, U., E. Beck-Gernsheim (2002): *Individualization*. London: Sage
- Bibeln* (1999): Bibelkommissionen. Örebro: Libris
- Bowlby, J. (1969): *Attachment and Loss: Vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books
- Bowlby, J. (1980): *Attachment and Loss: Vol. 3 Loss and depression: Attachment*. New York: Basic Books
- Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson och T. Risholm Mothander (2006): *Anknytningsteori. Betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Stockholm: Natur & Kultur
- Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson och T. Risholm Mothander (2013): *Anknytning i praktiken. Tillämpningar av anknytningsteorin*. Stockholm: Natur & Kultur
- Bryman, A. (2012): *Social research methods*. (4 ed.) Oxford: Oxford University Press
- Dalland, O. (2007): *Metode og oppgaveskriving for studenter* (4.utg). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Den svenska Kyrkohandboken* (2003): Verbum förlag AB
- Enell, S. (2007): *Kunskapsöversikt om familjecentraler*. Jönköping: Luppen kunskapscentrum
- Engøy Solberg, R. E. (red) (2011): *Bom Dirri*. Frelsesarmeen Norge
- Folkehelseinstituttet (2013): *Medisinsk fødselsregister (2011-tallene, endelige tal) Årstabeller for medisinsk føderegister 2011. Fødsler i Norge* (s. 9)
- Giddens, A. (1990): *The Consequences of Modernity*. Stanford University Press
- Grøn, A. (1988): Fransk filosofi under 1900-talet, i Lübche, P.(red) i *Vår tids filosofi. Filosoferna. De filosofiska strömningarna* (s. 277-398). Stockholm: Forum
- Gudmundsdottir, H. R., Gudmundsdottir, D. G. (2010): "Patient-infant music courses in Iceland: Perceived benefits and mental Well-being of mothers," in *Music Education Research*, 12:3 (s. 299-302)
- Halstensen, K. (2013): "Mistillitens evangelium. Om tilknytningsteori som nøkkel til å forstå dynamikken mellom tillit og mistillit i menneskets relasjoner med hverandre og i

- gudsrelasjonen”, i Arne Tord Sveinall (red.), *Gud, skjebner og makter – en antologi om nyreligiøsitet*, (s. 82-95). Modun Bad, Institutt for Sjelesorg
- Holdø, C. (2010): ”Babysång som bro mellom hjem og menighet,” i Jorun Blindheim (red) *Gynge lite grann. Babysang som trosopplæring*. Oslo: IKO-forlaget
- Holdø, C. (2008): *Dåpsamtalen mellom det hellige og allminnelige – kirkens utfordringer i møte med unge foreldre i en postmodern tid*. Masteroppgave i kirkelig indervisning. Oslo: Det teologiske fakultet
- Hvalvik, R. (2014): *Kirkebyggets teologi 1:e sesjon: Bibelsk bakgrunn*. Lektionsmateriale MF 28/1 2014
- Hvalvik, R. (2014): *Kirkebyggets teologi 3:e sesjon: Bibelsk bakgrunn*. Lektionsmateriale MF 28/1 2014
- Hylander, I. (2006): ”Utvärdering av familjestödjande åtgärder” i Maria Monahov (red) *Utvärdering av projektet ”Barn och ungdomars bästa”*, (s. 71-146). Linköping: Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings Universitet
- Jordheim, K. (2009): Plan for diakoni i Den norske kirke – en presentation, i Kari Karsrud Korslien (red) *Diakoni – en kritisk lesebok*. (s.13-27) Trondheim: Tapir Akademisk Forlag
- Kirkerådet (2008): *Plan for diakoni i Den norske kirke*. Oslo: Kirkerådet
- Leganger-Krogstad, H. (2007): ” Babysangen i pedagogisk lys”, i Elisabeth Tveito Johnsen (red) *Barneteologi og kirkens ritualer*, (s. 129-141) Oslo: Det praktisk-teologiske seminars perspektiver på trosopplæring, barn og konfirmanter, skriftserie: 14
- Leganger-Krogstad, H. (2011): ”Teologi i snø og is: En studie av estetiske universer i snøhotell”, i *Kirke og kultur 2:2011* (s.183-201)
- Lindström, L.G. (1997): En bibelteologisk modell för diakonalt handlande, i Vivi-Ann Grönkvist (red.) *Diakonins teologi*. (s.45-71) Stockholm: Verbum
- Lübche, P.(red) (1988): *Filosoflexikonet*. Stockholm: Forum
- Lübche, P.(red) (1987): Fenomenologin och hermeneutiken I Tyskland, i *Vår tids filosofi. Filosoferna. De filosofiska strömningarna* (s.30-176). Stockholm: Forum
- Møller, M.R.& Bjørå, I.K.H. (2010) Intens terror og intens lykke: Morsrollen; forventninger, opplevelser og mestringsfølelse undersøkt ved fokusgruppesamtaler. Hämtat från <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/28784/Binder-Bjora-Moller.pdf?sequence=1>
- Nordenberg, E. Muntlig källa. Telefonintervju 6/2 20014.
- Nordstokke, K. (2011): En diakonal kirke, i Harald Hegstad (red) *Kirke nå. Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke*. Trondheim: tapir Akademisk Forlag
- Norling Bergdahl, E. (2007): Att knyta livsviktiga band: sång och ramsor som psykoterapeutisk intervention för att stärka relationen mellan spädbarn och deras föräldrar. FoU 2007-2 Barn och ungdomspsykiatri Stockholms läns landsting. Hämtat 13/2 2014 från www.bup.se/Global/Utvecklingsarbete/.../Norling.pd...

- Patel, R. & Davidson, B (2003): *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- Repstad, P. (2007): *Mellom nærhet og distanse*. 4e revidere utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Salter, M.D. (1940): *An evaluation of adjustment based on the concept of security*. Dep. Of Psychology. Toronto: University of Toronto
- Samuelsson, T. (2012) Stödjande sociala nätverk och livet som ny förälder. Linköping Universitetet. Research Report on Children and the Study of Children 2012:1
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:Lin:diva-77040>
- Smith, L. (2014) Trenger nybakte foreldre å lære omsorg?
<http://psykologisk.no/2014/01/trenger-nybakte-foreldre-å-laere-spedbarnomsorg/>
- Stehouwler, G. (red) (1995): *Musikk i tidig barndom*. s. 11-16,. Oslo: Norsk Musikkforlag
- Sæter, A.E. (2005) Kirkens kroppsspråk: kommunikasjon og likeverd. Kirkekonsulenten informerer 2:2005. Hämtat 23/1 2014 från <http://www.kirkekonsulenten.no/siste2.htm>
- Vallmoss L. Muntlig källa Telefonintervju 6/2 2014
- Vygotskij, L. S (1995): *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos
- Vygotskij, L. S (1999): *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos
- Wittek, I. (2004): *Læring i og mellom mennesker*. Oslo: Cappelen Akademisk
- Yong, S. (2003): *Music with the under-fours*. London: Farmer/Routledge

8 BILAGOR

Bil.1

Informasjon til babysangledere angående masteravhandling i diakoni om babysang.

I løpet av høsten 2013 - våren 2014 skriver jeg en masteravhandling i diakoni på Det teologiske menighetsfakultet i Oslo.

Jeg har valgt å se nærmere på babysang i kirkerommet. Dette tilbudet oppleves av mange som en meningsfull og god aktivitet for foreldre og barn under barnets første leveår. Babysang er en velbesøkt og populær aktivitet som mange foreldre setter pris på og kommer til. I min avhandling vil jeg undersøke og reflekterer over hva dette tilbudet betyr for den enkelte foreldre og hans/hennes barn og belyse dette ut fra nyere relevant teori inne psykologien.

Jeg ønsker å gjennomføre observasjonsstudier, intervjuer babysangledere og foreldre.

Ved intervjuene kommer jeg å benytte båndopptak. Alt materiale vil bli behandlet konfidensielt. Når arbeidet er avsluttet vil alle grunddata makuleres. Hverken navn på menighet eller intervjupersoner vil kunne bli indentifisert. I oppgaven vil kun koding forekomme, for eksempel «menighet A», «informant 1» osv. På denne måten gis alle informanter full anonymitet.

Å delta i intervjuene er - selvfølgelig - helt frivillig.

Intervjuet beregnes å ta ca en time.

Gunnel Johansson Rø

Diakon og babysangleder i Sagene og Iladalen menigheter.

gunnel.johansson.ro@oslo.kirken.no

Tel. 918 57 552

Veileder:

Heid Leganger-Krokstad, professor ved Det teologiske menighetsfakultet.

Informasjon til foreldre angående masteravhandling i diakoni om babysang.

I løpet av høsten 2013 - våren 2014 skriver jeg en masteravhandling i diakoni på Det norske menighetsfakultet i Oslo.

Jeg har valgt å se nærmere på babysang i kirkerommet. Dette tilbudet oppleves av mange som en meningsfull og god aktivitet for foreldre og barn under barnets første leveår. Babysang er en velbesøkt og populær aktivitet som mange foreldre setter pris på og kommer til. I min avhandling vil jeg undersøke og reflekterer over hva dette tilbudet betyr for den enkelte foreldre og hans/hennes barn og belyse dette ut fra nyere relevant teori inne psykologien.

Jeg ønsker å gjennomføre observasjonsstudier, intervjuer foreldre og babysangledere.

Ved intervjuene kommer jeg å benytte båndopptak. Alt materiale vil bli behandlet konfidensielt. Når arbeidet er avsluttet vil alle grunndata makuleres. Hverken navn på menighet eller intervjupersoner vil kunne bli indentifisert. I oppgaven vil kun koding forekomme, for eksempel «menighet A», «informant 1» osv. På denne måten gis alle informanter full anonymitet.

Å delta i intervjuene er - selvfølgelig - helt frivillig.

Intervjuet beregnes å ta i underkant av en time.

Gunnel Johansson Rø

Diakon og babysangleder i Sagene og Iladalen menigheter.

gunnel.johansson.ro@oslo.kirken.no

Tel. 918 57 552

Veileder:

Heid Leganger-Krokstad, professor på Det teologiske menighetsfakultet.

Observationsguide.

Ledarens kontakt med barnen:

Ledarens kontakt med föräldrarna:

Ledarens kommunikation:

-val av sånger/ innehåll i sånger

-ord, instruktioner av rörelser, ljud, rytmik

-mimik, kroppsspråk, ögonkontakt, hänvänd mot

-ord, beskrivelser etc., med diakonalt innehåll

Ledarens användande av kyrkorummet:

-utsmyckning, tillrättaläggande, rörelse i rummet, symbolik, bilder

Förälder – barn

Kontakt (ögonkontakt, ljud, kroppskontakt, hänvändhet, frånvändhet, kontaktförsök – svar på kontaktförsök, allians med hjälp av rytmik, sjunger/ ger ljud till/för varann, aktiv närvaro:

Barn – förälder

Kontakt (ögonkontakt, ljud, kroppskontakt, hänvändhet, frånvändhet, kontaktförsök – svar på kontaktförsök, allians med hjälp av rytmik, sjunger/ ger ljud till/för varann, aktiv närvaro:

Annat värt att notera:

Intervjuguide babysångledare/ diakon

Utbildningsbakgrund/ anställd som:

Varför babysång, vad motiverar dig för att engagera dig i den arbetsuppgiften?

Vilka tankar har du om babysång som en diakonal arena? ("Diakoni är kyrkans omsorgstjänst. Den är evangeliet i handling och uttrycks genom kärlek till nästan, inkluderande gemenskap, värn om skaparverket och kamp för rättfärdighet" (Kirkerådet 2008).

Hur ser du på din roll som babysångledare?

Vad är viktigt att tänka på i förhållande till barnet och föräldern?

Anknytning mellan barn och förälder, förälder och barn, är det något som du observerar och tänker på?

Vilka tankar har du vad gäller val av sånger?

Hur ser du på kyrkorummet som plats för babysången?

Intervjuguide förälder.

Mamma/ pappa/medmor.

Du har valt att delta i babysång, hur kommer det sig?

Vilket utbyte får du och ditt barn av att delta i babysång?

Hur upplever du sångerna, både musik, rytmik och innehåll?

Vad gör sångerna, rytmiken, musiken, med relationen mellan dig och ditt barn?
(samhandling, närhet, kontakt, kommunikation, etc.)

Hur upplever du och ditt barn att vara i kyrkorummet på babysång?

Vilken roll spelar ledaren för dig och ditt barn under babysången?

Diakonen som babysångsledare, hur ser du på det när du tänker på att diakonens uppgift är att främja nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet?

Använder du sångerna utanför babysångtimmarna?

Hur upplever du det att sjunga för ditt barn och att röra dig tillsammans med barnet till musik?

När du ser på ditt barn, hur upplever du att barnet reagerar på sången och musiken?